

Savezni ustav Švajcarske konfederacije

Savezni ustav Švajcarske konfederacije

od 18. aprila 1999. g. (status na dan 1. januar 2018. g.)

Preambula

U ime Svemogućeg Boga!
Narod i kantoni Švajcarske,
svesni svoje odgovornosti prema stvaranju,
rešeni da obnove svoj savez radi jačanja slobode, demokratije, nezavisnosti
i mira, u duhu solidarnosti i otvorenosti prema svetu,
odlučni da žive zajedno u uzajamnom razmatranju i poštovanju svojih različitosti,
svesni svojih zajedničkih dostignuća i svoje odgovornosti prema budućim generacijama,
te znajući da ostaju slobodni samo oni koji koriste svoju slobodu
i da se snaga naroda meri blagostanjem njegovih najslabijih pripadnika,
usvajaju sledeći Ustav¹:

Prvi deo Opšte odredbe

Član 1. Švajcarska konfederacija

Švajcarsku konfederaciju čine narod i kantoni Cirihi, Bern, Lucern, Uri, Švic, Obvalden I Nidvalden, Glarus, Cug, Fribur, Zoloturn, Bazel grad i Basel provincija, Šafhauzen, Apencel Auseroden i Apencel Ineroden, Sent Galen, Graubinden, Argau, Turgau, Tičino, Vo, Vale, Nešatel, Ženeva i Jura.

Član 2. Ciljevi

¹Švajcarska konfederacija štiti slobode i prava građana i čuva nezavisnost i bezbednost zemlje.

²Konfederacija promovise dobrobit svih, održi razvoj, unutrašnje jedinstvo i kulturnu raznolikost zemlje.

³Konfederacija svojim građanima obezbeđuje jednake prilike u najvišoj mogućoj meri.

⁴Konfederacija je posvećena dugoročnom očuvanju prirodnih resursa i pravednom i miroljubivom međunarodnom poretku.

AS 2007 5225

¹ Usvojen na referendumu 18. aprila 1999. (Savezni dekret od 18. decembra 1998, Dekret Saveznog veća od 11. avgusta 1998.; AS 1999 2556; BB1 1997 I 1, 1999 162 5986).

Član 3. Kantoni

Kantoni su suvereni izuzev u meri u kojoj je njihov suverenitet ograničen Saveznim ustavom. Kantoni uživaju sva prava koja nisu poverena Konfederaciji.

Član 4. Nacionalni jezici

Nacionalni jezici su nemački, francuski, italijanski i retoromanski.

Član 5. Vladavina prava

- 1 Sve aktivnosti države počivaju na i ograničene su zakonom.
- 2 Državne aktivnosti se imaju vršiti u javnom interesu i biće srazmerne željenim ciljevima.
- 3 Državne institucije i privatna lica postupaće u dobro veri.
- 4 Konfederacija i kantoni su dužni da poštuju međunarodno pravo.

Član 5a². Supsidijarnost

Načelo supsidijarnosti se ima poštovati prilikom raspoređivanja i izvršenja državnih zadataka.

Član 6. Individualna i kolektivna odgovornost

Svi pojedinci su dužni da preuzmu odgovornost za sebe same i doprinosiće zadacima države i društva saglasno svojim sposobnostima.

Drugi deo Osnovna prava, državljanstvo i društveni ciljevi**Poglavlje 1. Osnovna prava****Član 7.** Ljudsko dostojanstvo

Ljudsko dostojanstvo ima se poštovati i štititi.

Član 8. Jednakost pred zakonom

¹ Svi su jednaki pred zakonom.

² Niko neće biti diskriminisan, naročito na osnovu porekla, rase, pola, uzrasta, društvenog položaja, načina života, verskih, ideoloških ili političkih ubeđenja, ili zbog fizičkog, duševnog ili psiho-socijalnog invaliditeta.

³ Muškarci i žene imaju jednaka prava. Zakon će osigurati njihovu jednakost, kako u zakonu tako i u praksi, posebno u porodici, obrazovanju i na radnom mestu. Muškarci i žene imaju pravo na jednaku zaradu za rad jednake vrednosti.

⁴ Zakonom se predviđa eliminisanje nejednakosti koje utiču na osobe sa invaliditetom.

Član 9. Zaštita od proizvoljnog postupanja i načelo dobre vere

Svako ima pravo da državni organi prema njemu postupaju u dobroj veri i na neproizvoljan način.

² Usvajeno na referendumu 28. novembra 2004., na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

Član 10. Pravo na život i ličnu slobodu

¹ Svako ima pravo na život. Zabranjuje se smrtna kazna.

² Svako ima pravo na lične slobode a naročito na fizički i duševni integritet i na slobodu kretanja.

³ Zabranjeno je mučenje i bilo koji drugi oblik surovog, nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

Član 11. Zaštita dece i mladih

¹ Deca i mladi imaju pravo na posebnu zaštitu svog integriteta i na podsticanje na razvoj.

² Oni mogu lično upražnjavati svoja prava do mere koju dopušta njihova moć rasuđivanja.

Član 12. Pravo na pomoć u slučaju potrebe

Osobe sa potrebama i u nemogućnosti da se same staraju o sebi imaju pravo na pomoć i zaštitu i na finansijska sredstva potrebna za pristojan životni standard.

Član 13. Pravo na privatnost

¹ Svako ima pravo na privatnost u svom privatnom i porodičnom životu i u svom domu, kao i u vezi sa svojom poštom i telekomunikacijama.

² Svako ima pravo da bude zaštićen od zloupotrebe svojih ličnih podataka.

Član 14. Pravo na stupanje u brak i zasnivanje porodice

Jemči se pravo na stupanje u brak i zasnivanje porodice.

Član 15. Sloboda veroispovesti i savesti

¹ Jemči se sloboda veroispovesti i savesti.

² Svako ima pravo da slobodno odabere svoju veru ili svoja filozofska ubeđenja i da ih ispoveda sam ili u zajednici sa drugima.

³ Svako ima pravo da se priključi ili da pripada nekoj verskoj zajednici i da prati versko obrazovanje.

⁴ Niko neće biti primoravan da se pridruži nekoj verskoj zajednici, da učestvuje u nekom verskom obredu ili da prati versko obrazovanje.

Član 16. Sloboda izražavanja i informisanja

¹ Zajemčena je sloboda izražavanja i informisanja.

² Svako ima pravo da slobodno formira, iskaže ili saopšti svoje mišljenje.

³ Svako ima pravo da slobodno prima informacije i da ih dobija od opšte dostupnih izvora i da iste širi.

Član 17. Sloboda medija

¹ Zajemčena je sloboda štampe, radija i televizije i drugih vidova širenja sadržaja i informacija putem sredstava javnih telekomunikacija.

² Zabranjuje se cenzura.

³ Jemči se zaštita izvora.

Član 18. Sloboda korišćenja svakog jezika

Jemči se sloboda korišćenja svakog jezika.

Član 19. Pravo na osnovno obrazovanje

Zajemčeno je pravo na adekvatno i besplatno osnovno obrazovanje.

Član 20. Akademske slobode

Zajemčena je sloboda istraživanja i učenja.

Član 21. Sloboda umetničkog izražavanja

Jemči se sloboda umetničkog izražavanja.

Član 22. Sloboda okupljanja

¹ Jemči se sloboda okupljanja.

² Svako ima pravo da organizuje sastanke i da učestvuje ili ne učestvuje na sastancima.

Član 23. Sloboda udruživanja

¹ Jemči se sloboda udruživanja.

² Svako ima pravo da oformi, pridruži se ili pripada nekom udruženju ili da učestvuje u aktivnostima nekog udruženja.

³ Niko ne može biti prisiljen da se pridruži ili pripada nekom udruženju.

Član 24. Sloboda nastanjivanja

¹ Državljeni Švajcarske imaju pravo da se nastane bilo gde u zemlji.

² Oni imaju pravo da izađu iz Švajcarske i u nju uđu.

Član 25. Zaštita od proterivanja, izručenja i deportacije

¹ Državljeni Švajcarske ne mogu biti proterani iz Švajcarske i mogu biti izručeni organu strane zemlje samo uz svoju saglasnost.

² Izbeglo lice ne može biti deportovano u državu u kojoj bi verovatno bilo predmet progona.

³ Niko ne može biti deportovan u državu u kojoj bi se mogao suočiti sa pretnjom mučenja ili nekog drugog vida surovog ili nečovečnog postupanja ili kažnjavanja.

Član 26. Jemstvo svojine

¹ Zajemčeno je pravo na ličnu svojinu.

² Prinudna kupovina imovine ili bilo kakvo ograničavanje vlasništva koje je jednako prinudnoj kupovini nadoknadiće se u celosti.

Član 27. Ekonomska sloboda

¹ Jemči se ekonomska sloboda.

² Ekonomska sloboda naročito obuhvata slobodu izbora zanimanja, kao i slobodu izbora privatne ekonomske aktivnosti.

Član 28. Pravo na osnivanje profesionalnih udruženja

¹ Zaposleni, poslodavci i njihove organizacije imaju pravo da se zajedno okupe kako bi zaštitili svoje interese, da osnuju udruženja ili da se priključe ili ne takvim udruženjima.

² Kada je to moguće, sporovi se rešavaju pregovorima ili medijacijom.

³ Dopusnjeni su štrajkovi i blokade ako se odnose na radne odnose i ako nisu protivrečni nekom od uslova za očuvanje mirnih radnih odnosa ili za vođenje postupaka nagodbe.

⁴ Zakonom se može zabraniti određenim kategorijama lica organizovanje štrajkova.

Član 29. Opšta proceduralna jemstva

¹ Svako ima pravo na jednak i pravičan tretman u sudskim i upravnim postupcima i na rešavanje predmeta u razumnom roku.

² Svaka strana u predmetu ima pravo da bude saslušana.

³ Svako ko nema dovoljna sredstava ima pravo na besplatan pravni savet i pomoć, osim u slučaju kada je očito da dotični predmet nema izgleda da uspe. Ukoliko je neophodno da se zaštite prava osobe ta osoba takođe ima pravo na besplatno pravno zastupanje pred sudom.

Član 29^a. Jemstvo pristupa sudovima

Svako ima pravo da o njegovom predmetu odlučuje sudski organ u pravnom sporu. Za određene izuzetne kategorije predmeta, Konfederacija i kantoni mogu putem zakona isključiti rešavanje pred sudovima.

Član 30. Sudski postupci

¹ Svako čiji predmet bi trebalo da se rešava sudskim putem ima pravo da njegov predmet bude saslušan od zakonski konstituisanog, merodavnog, nezavisnog i nepristrasnog suda. Zabranjeni su ad hoc sudovi.

² Svako protiv koga je pokrenuta građanska parnica ima pravo da njegov predmet reši sud u jurisdikciji u kojoj boravi, osim ako je drukčije predviđeno zakonom,.

³ Sudska ročišta i izricanja presuda su otvorena za javnost, osim ako je drukčije predviđeno zakonom.

³ Usvojeno na referendumu 12. marta 2000, na snazi od 1. januara 2007. (Savezni dekret od 8. oktobra 1999, Dekret Saveznog veća od 17. maja 2000, Savezni dekret od 8. marta 2005; AS 2002 3148, 2006 1059; BB1 1997 I 1, 1999 8633, 2000 2990, 2001 4202).

Član 31. Lišavanje slobode

¹ Nijedna osoba neće biti lišena slobode osim u okolnostima i na način predviđen zakonom.

² Svako lišen slobode ima pravo da bude obavješten, bez odlaganja i na jeziku koji razume, o razlozima za njegovo zadržavanje i o svojim pravima. Takvim osobama se ima pružiti prilika da upražnjavaju svoja prava, naročito pravo da obaveste najbližeg srodnika.

³ Svako zadržan u pretpretresnom pritvoru ima pravo da bude izveden pred sudiju bez odlaganja. Sud odlučuje da li lice ostaje u pritvoru ili se oslobađa. Svako lice u pretpretresnom pritvoru ima pravo da se po njegovom predmetu odluči u razumnom roku.

⁴ Svako lišen slobode od strane organa koji nije sud ima pravo da pribegne sudu u svako doba. Sud će što je brže moguće odlučiti o zakonitosti njegovog pritvaranja.

Član 32. Krivični postupci

¹ Svako se smatra nevinim dok se ne proglasi krivim od strane zakonski primenljive presude.

² Svako ima pravo da bude što pre i sveobuhvatnije obavješten o tačkama za koje se tereti. Mora mu se pružiti prilika da izjavi svoje pravo na odgovarajuću odbranu.

³ Svako osuđeno lice ima pravo da njegovu presudu preispita viši sud, izuzev za predmete koje Savezni vrhovni sud rešava u prvom stepenu.

Član 33. Pravo na peticije

¹ Svako, bez predrasuda, ima pravo na podnošenje peticije vlastima.

² Vlasti su dužne da potvrde prijem peticije.

Član 34. Politička prava

¹ Zajemčena su politička prava.

² Jemstvo političkih prava štiti slobodu građana da formiraju mišljenje i da daju istinski iskaz svoje volje.

Član 35. Poštovanje osnovnih prava

¹ Osnovna prava imaju se poštovati u kompletnom pravnom sistemu.

² Svako ko postupa u ime države obavezan je da to čini u skladu sa osnovnim slobodama i dužan je da doprinosi njihovoj primeni.

³ Organi obezbeđuju da osnovna prava, u potrebnoj meri, važe i među privatnim licima.

Član 36. Ograničenja osnovnih prava

¹ Ograničavanje osnovnih prava mora imati pravnu osnovu. Bitno ograničavanje mora počivati na saveznom zakonu. Napred pomenuto ne važi u slučajevima ozbiljne i neposredne opasnosti kada nije moguće postupiti drukčije.

² Ograničavanje osnovnih prava mora biti opravdano u javnom interesu ili za zaštitu osnovnih prava drugih.

³ Svako ograničavanje osnovnih prava mora biti srazmerno.

⁴ Suština osnovnih prava je nepovrediva.

Poglavlje 2. Državljanstvo i politička prava

Član 37. Državljanstvo

¹ Svaka osoba koja je građanin opštine i kantona kojem pripada ta opština državljanin je Švajcarske.

² Nijednoj osobi neće biti dodeljen preferencijalni tretman i neće trpeti predrasude zbog svog državljanstva. Napred navedeno neće važiti za uredbе o političkim pravima u građanskim opštinama i korporacijama ili za učešće u njihovoj aktivni, osim u slučaju da kantonalno zakonodavstvo predviđa drukčije.

Član 38. Sticanje i prestanak državljanstva

¹ Konfederacija reguliše sticanje i prestanak državljanstva po rođenju, braku ili usvajanju. Takođe reguliše prestanak švajcarskog državljanstva po drugim osnovana, zajedno sa vraćanjem državljanstva.

² Konfederacija donosi zakone o minimalnim uslovima za naturalizaciju stranih državljana od strane kantona i dodeli dozvola za naturalizaciju.

³ Konfederacija donosi pojednostavljene propise o naturalizaciji:

- a. treće generacije imigranata;
- b. dece bez državljanstva.⁴

Član 39. Upraznjavanje političkih prava

¹ Konfederacija reguliše upražnjavanje političkih prava u saveznim poslovima a kantoni regulišu upražnjavanje istih u kantonalnim i opštinskim poslovima.

² Politička prava se upražnjavaju u opštini u kojoj državljanin boravi, iako Konfederacija i Kantoni mogu predvideti izuzetke.

³ Nijedno lice ne može upražnjavati svoja politička prava u više od jednog kantona istovremeno.

⁴ Kanton može predvideti da lice upravo upisano kao stanovnik može upražnjavati pravo na glasanje za kantonalne i opštinske poslove samo nakon proteka perioda čekanja od najviše tri meseca stalnog nastanjenja.

Član 40. Švajcarci u inostranstvu

¹ Konfederacija podstiče odnose među Švajcarcima u inostranstvu i njihove odnose sa Švajcarskom. Konfederacija može podržati organizacije koje rade na ovom cilju.

² Konfederacija donosi propise o pravima i obavezama Švajcaraca u inostranstvu, naročito vezano za upražnjavanje njihovih političkih prava u Konfederaciji, regulisanja obaveze služenja vojne ili alternativne službe, socijalnu podršku i socijalnu zaštitu.

⁴ Usvajeno na referendumu 12. februara 2017, na snazi od 12. februara 2017.

(Savezni dekret od 30. septembra 2016, Dekret Saveznog veća od 13. aprila 2017 - AS 2017 2643; BB1 2015 769 1327, 2017 3387).

Poglavlje 3 Socijalni ciljevi

Član 41.

¹ Kao dopuna lične odgovornosti i privatne inicijative, Konfederacija i kantoni nastoje da osiguraju da:

- a. svako ima pristup socijalnom osiguranju;
- b. svako ima pristup neophodnoj zdravstvenoj zaštiti;
- c. porodice budu zaštićene i podstaknute kao zajednice odraslih i dece;
- d. svako sposoban za rad može da zaradi za svoj život radeći u pravičnim uslovima;
- e. svaka osoba koja traži smeštaj za sebe i svoju porodicu može naći pogodan smeštaj po razumnim uslovima;
- f. deca i mladi, kao i osobe stasale da zasnuju radni odnos mogu dobiti obrazovanje i pohađati osnovne i napredne obuke u skladu sa svojim sposobnostima;
- g. deca i mladi budu ohrabreni da se razvijaju u nezavisne i društveno odgovorne ljude i da budu podržani u svojoj socijalnoj, kulturnoj i političkoj integraciji.

² Konfederacija i kantoni nastoje da osiguraju da svaka osoba bude zaštićena od ekonomskih posledica starosti, invaliditeta, bolesti, nezgode, nezaposlenosti, materinstva, statusa siročeta ili udovištva.

³ Konfederacija i kantoni nastoje da ostvare ove socijalne ciljeve unutar delokruga svojih ustavnih ovlašćenja i dostupnih resursa.

⁴ Ne može se ostvariti neposredno pravo na državna davanja na osnovu ovih socijalnih ciljeva. Treći deo Konfederacija, kantoni i opštine

Poglavlje 1. Odnosi između Konfederacije i kantona

Odeljak 1. Dužnosti Konfederacije i kantona

Član 42. Dužnosti Konfederacije

¹ Konfederacija ispunjava dužnosti dodeljene joj saveznim ustavom.

² ...⁵

Član 43. Dužnosti kantona

Kantoni odlučuju o dužnostima koje moraju ispuniti unutar delokruga njihovih ovlašćenja.

Član 43a⁶ Načela dodeljivanja i ispunjavanja državnih zadataka

¹ Konfederacija jedino preuzima zadatke koje kantoni nisu u stanju da izvrše ili koji zahtevaju uniformno regulisanje od strane Konfederacije.

² Kolektivno telo koje ima koristi od javne usluge snosi troškove za istu.

⁵ Ukinuto na referendumu 28. novembra 2004, sa dejstvom od 1. januara 2008 (Savezni dekret od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

⁶ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

³ Kolektivno telo koje snosi troškove javne usluge može odlučiti o prirodi te usluge.

⁴ Univerzalno pružene usluge moraju biti dostupne svakoj osobi na uporediv način.

⁵ Državni zadaci se imaju ispuniti ekonomično i u skladu sa potražnjom.

Odeljak 2. Saradnja između Konfederacije i kantona

Član 44. Načela

¹ Konfederacija i kantoni se međusobno podržavaju u izvršenju svojih dužnosti i uopšteno međusobno saraduju.

² Jedno drugom duguju obavezu razmatranja i podrške. Jedno drugom pružaju administrativnu pomoć i uzajamnu pomoć u pravosudnim pitanjima.

³ Sporovi između kantona ili između kantona i Konfederacije rešavaju se kada god je moguće pregovorima ili medijacijom.

Član 45. Učešće u saveznom odlučivanju

¹ U slučajevima naznačenim u Saveznom ustavu, kantoni učestvuju u saveznom procesu odlučivanja a naročito u zakonodavnom procesu.

² Konfederacija u celosti i pravovremeno obaveštava kantone o svojim namerama. Ona konsultuje kantone kada su pogođeni njihovi interesi.

Član 46. Sprovođenje saveznog prava

¹ Kantoni sprovode savezno pravo u skladu sa Saveznim ustavom i saveznim zakonodavstvom.

² Konfederacija i kantoni se zajedno mogu saglasiti da bi kantoni trebalo da ostvare određene ciljeve u sprovođenju saveznog prava i mogu s tim u vezi sprovesti programe koji dobijaju finansijsku podršku od Konfederacije.⁷

³ Konfederacija dopušta kantonima svu moguću diskreciju u organizovanju svojih poslova i uzeće u obzir osobenosti kantona.⁸

Član 47. Autonomija kantona

¹ Konfederacija poštuje autonomiju kantona.

² Konfederacija ostavlja kantonima dovoljne njihove zadatke i poštuje njihovu organizacionu autonomiju. Ostavlja kantonima dovoljne izvore finansiranja i doprinosi obezbeđivanju da imaju finansijske resurse neophodne za izvršenje svojih zadataka.⁹

⁷ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

⁸ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

⁹ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

Član 48. Sporazumi između kantona

¹ Kantoni mogu zaključiti sporazume jedni sa drugima i formirati zajedničke organizacije i institucije. Kantoni naročito mogu zajedno preduzeti zadatke od regionalnog značaja.

² Konfederacija može učestvovati u tim organizacijama ili institucijama unutar delokruga svojih ovlašćenja.

³ Sporazumi između kantona neće biti protivni zakonu, interesima Konfederacije ili pravima drugih kantona. Konfederacija mora biti obavještena o takvim sporazumima.

⁴ Kantoni mogu sporazumima između kantona ovlastiti međukantonalne organe da donesu zakonodavne odredbe kojima se sprovodi sporazum između kantona, pod uslovom da sporazum:

- a. bude odobren prema istoj proceduri koja važi za drugo zakonodavstvo;
- b. utvrđuje osnovni sadržaj odredaba.¹⁰

⁵ Kantoni su dužni da se pridržavaju međukantonalnog prava.¹¹

Član 48a¹² Proglašenje opšte primene i uslov učešća

¹ Na zahtev zainteresovanih kantona, Konfederacija može proglasiti međukantonalni sporazum opšte obavezujućim i zahtevati od kantona da učestvuju u međukantonalnim sporazumima u sledećim oblastima:

- a. izvršenje krivičnih sankcija i mera;
- b.¹³ školsko obrazovanje u stvarima naglašenim u članu 62. sav 4;
- c.¹⁴ kantonalne institucije višeg obrazovanja;
- d. ustanove kulture nadnacionalnog značaja;
- e. upravljanje otpadom;
- f. tretman otpadnih voda;
- g. gradski prevoz;
- h. napredne medicinske nauke i specijalističke klinike;
- i. institucije za rehabilitaciju i negu invalida.

² Proglašenje opšte primene se vrši u vidu saveznog dekreta.

³ Zakon navodi uslove za proglašenje opšte primene, uslove za učešće i reguliše procedure.

Član 49. Prvenstvo i saglasnost sa saveznim pravom

¹ Savezno pravo ima prvenstvo nad svakom protivrečnom odredbom kantonalnog prava.

² Konfederacija se stara da se kantoni pridržavaju saveznog prava.

¹⁰ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

¹¹ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

¹² Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

¹³ Usvojeno na referendumu 21. maja 2006 (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

¹⁴ Usvojeno na referendumu 21. maja 2006. (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

Odeljak 3. Opštine

Član 50.

¹ Autonomija opština je zajemčena u skladu sa kantonalnim pravom.

² Konfederacija u svojim aktivnostima uzima u obzir moguće posledice po opštine.

³ Konfederacija pri tom uzima u obzir poseban položaj gradova i urbanih sredina, kao i planinskih regiona.

Odeljak 4. Savezna jemstva

Član 51. Kantonalni ustavi

¹ Svaki kanton usvaja demokratski ustav. To zahteva odobrenje naroda i mora predvideti mogućnosti revizije ukoliko većina građana sa pravom glasa tako zahteva.

² Svaki kantonalni ustav zahteva jemstvo konfederacije. Konfederacija jemči ustav pod uslovom da nije protivrečan Saveznom pravu.

Član 52. Ustavni poredak

¹ Konfederacija štiti ustavni poredak kantona.

² Ona interveniše kada dođe do remećenja ili pretnje po javni red kantona a dotični kanton nije u stanju da sam ili uz pomoć drugih kantona održi red.

Član 53. Broj i teritorija kantona

¹ Konfederacija štiti postojanje i teritoriju kantona.

² Svaka promena broja kantona iziskuje saglasnost građana i dotičnog kantona, kao i saglasnost naroda i kantona.

³ Svaka promena teritorije kantona zahteva saglasnost kako dotičnog kantona tako i njegovih građana, kao i odobrenje Savezne skupštine u vidu saveznog dekreta.

⁴ Promena granica između kantona može se izvršiti uz dogovor između dotičnih kantona.

Poglavlje 2. Ovlašćenja

Odeljak 1. Odnosi sa stranim državama

Član 54. Spoljni odnosi

¹ Konfederacija je odgovorna za spoljne odnose.

² Konfederacija obezbeđuje očuvanje nezavisnosti Švajcarske i njene dobrobiti. Konfederacija naročito pomaže u ublažavanju potreba i siromaštva u svetu i promovise poštovanje ljudskih prava i demokratije, mirnog suživota ljudi, kao i očuvanje prirodnih resursa.

³ Konfederacija poštuje ovlašćenja kantona i štiti njihove interese.

Član 55. Učešće kantona u odlukama o spoljnoj politici

¹ Kantoni se konsultuju o spoljnopolitičkim odlukama koje utiču na njihova ovlašćenja ili njihove suštinske interese.

² Konfederacija obaveštava kantone u celosti i pravovremeno i konsultuje se sa njima.

³ Mišljenja kantona su od naročite važnosti ukoliko su pogođena njihova ovlašćenja. U takvim slučajevima kantoni na odgovarajući način učestvuju u međunarodnim pregovorima.

Član 56. Odnosi između kantona i stranih država

¹ Kanton može zaključiti ugovor sa stranom državom o pitanjima koja potpadaju pod delokrug njegovih ovlašćenja.

² Ti ugovori ne smeju biti protivrečni zakonu ili interesima Konfederacije ili pravu nekog drugog kantona. Kanton je dužan da obavesti Konfederaciju pre zaključivanja takvog ugovora.

³ Kanton može neposredno poslovati sa niže rangiranim stranim organima. U drugim slučajevima Konfederacija održava odnose sa stranim državama u ime kantona.

Odeljak 2. Bezbednost, nacionalna odbrana, civilna odbrana

Član 57. Bezbednost

¹ Konfederacija i kantoni unutar delokruga svojih ovlašćenja staraju se o bezbednosti zemlje i zaštiti stanovništva.

² Konfederacija i kantoni koordinišu svoje napore u oblasti unutrašnje bezbednosti.

Član 58. Oružane snage

¹ Švajcarska ima oružane snage. U načelu, oružane snage su organizovane kao milicija.

² Oružane snage služe da spreče rat i održe mir. Oružane snage štite zemlju i njeno stanovništvo. Oružane snage podržavaju civilne organe u zaštiti zemlje od ozbiljnih pretnji po unutrašnju bezbednost i u postupanju u izuzetnim situacijama. Dalje dužnosti mogu biti predviđene zakonom.

³ Konfederacija je odgovorna za raspoređivanje oružanih snaga.¹⁵

Član 59. Vojna i alternativna služba

¹ Svaki Švajcarac je obavezan da odsluži vojnu službu. Alternativno civilno služenje biće predviđeno zakonom.

² Za Švajcarke je vojna služba na dobrovoljnoj osnovi.

³ Svaki Švajcarac koji ne odsluži vojnu ili alternativnu službu dužan je da plati porez. Taj porez nameće Konfederacija a procenjuju i naplaćuju kantoni.

⁴ Konfederacija donosi zakonodavstvo o pravilnoj naknadi gubitka prihoda.

⁵ Osobe koje pretrpe štetu po svoje zdravlje ili izgube život tokom služenja vojnog roka imaju pravo na odgovarajuću podršku Konfederacije, bilo za njih same ili najbliže srodnike.

Član 60. Organizacija, obuka i oprema oružanih snaga

¹ Konfederacija je odgovorna za zakonodavstvo o oružanim snagama, zajedno sa organizacijom, obukom i opremanjem oružanih snaga.

¹⁵ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. nov. 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

2 ...¹⁶

³ Konfederacija može, za odgovarajuću naknadu, preuzeti vođenje kantonalnih vojnih instalacija.

Član 61. Civilna odbrana

¹ Konfederacija je odgovorna za zakonodavstvo o civilnoj odbrani lica i imovine od efekata oružanih sukoba.

² Konfederacija donosi zakonodavstvo o raspoređivanju jedinica civilne odbrane u slučaju katastrofa i vanrednog stanja.

³ Konfederacija može proglasiti da služba u civilnoj odbrani bude obavezna za muškarce. Za žene je takva služba na dobrovoljnoj osnovi.

⁴ Konfederacija donosi zakonodavstvo o pravilnoj naknadi gubitka prihoda.

⁵ Osobe koje pretrpe štetu po svoje zdravlje ili izgube život tokom služenja u službi civilnoj odbrane imaju pravo na odgovarajuću podršku konfederacije, bilo za njih same ili najbliže srodnike.

Odeljak 3. Obrazovanje, istraživanje i kultura

Član 61a¹⁷ Švajcarsko obrazovno područje

¹ Konfederacija i kantoni, unutar delokruga svojih ovlašćenja, zajedno obezbeđuju visok kvalitet i pristupačnost švajcarskog obrazovnog područja.

² Konfederacija i kantoni koordiniraju svoje napore i obezbeđuju saradnju putem administrativnih organa i drugih mera.

³ Konfederacija i kantoni obezbeđuju ispunjavanje svojih dužnosti¹⁸ da opšti i stručni studijski kursevi dobiju jednako priznanje u društvu.

Član 62. Školsko obrazovanje*

¹ Kantoni su odgovorni za sistem školskog obrazovanja.

² Kantoni obezbeđuju pružanje adekvatnog osnovnog obrazovanja dostupnog svoj deci. Osnovno obrazovanje je obavezno i njime upravlja ili ga nadgleda država. Državne škole su besplatne.¹⁹

³ Kantoni obezbeđuju adekvatno obrazovanje za osobe sa posebnim potrebama, za svu decu i mlade sa invaliditetom do 20 godina starosti²⁰.

¹⁶ Ukinuto na referendumu 28. novembra 2004, sa dejstvom od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

¹⁷ Usvojeno na referendumu 21. maja 2006. (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006.; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

¹⁸ Revidirano od strane Odbora za izmene Savezne skupštine, Član 58. stav 1. ParlA (SR 171.10).

* Sa prelaznom odredbom.

¹⁹ Usvojeno na referendumu 21. maja 2006. (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006.; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

²⁰ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. nov. 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

⁴ Kada se harmonizacija školskog obrazovanja ne postigne sredstvima koordinacije u pogledu uzrasta za upis u školu i pohađanja obavezne nastave, trajanja i ciljeva nivoa obrazovanja i prelaska iz jednog nivoa u drugi, kao i priznavanja kvalifikacija, Konfederacija donosi propise za postizanje takve harmonizacije.²¹

⁵ Konfederacija reguliše početak školske godine.²²

⁶ Kantoni učestvuju u izradi saveznog zakonodavstva o školskom obrazovanju koje utiče na odgovornosti kantona, a posebna pažnja se pridaje njihovom mišljenju.²³

Član 63.²⁴ Stručno obrazovanje i obuke

1 Konfederacija donosi propise o stručnom obrazovanju i obukama.

2 Konfederacija je dužna da podstiče pružanje različitih i pristupačnih vidova kurseva za stručno obrazovanje i obučavanje.

Član 63a²⁵ Ustanove višeg obrazovanja

¹ Konfederacija upravlja saveznim tehnološkim institutima. Ona može osnovati, preuzeti kontrolu ili upravljati dodatnim univerzitetima i drugim ustanovama višeg obrazovanja.

² Konfederacija podržava kantonalne univerzitete i može dati finansijske priloge drugim ustanovama višeg obrazovanja koje priznaje.

³ Konfederacija i kantoni su zajedno odgovorni za koordiniranje i garanciju kvaliteta višeg obrazovanja u Švajcarskoj. U ispunjavanju ove obaveze, Konfederacija i kantoni uzimaju u obzir autonomiju univerziteta i različitih tela odgovornih za njih i osiguraće jednak tretman ustanova sa istim funkcijama.

⁴ Kako bi ispunili svoje dužnosti, Konfederacija i kantoni zaključuju sporazume i delegiraju određena ovlašćenja zajedničkim administrativnim organima. Zakon reguliše ovlašćenja koja mogu biti dodeljena i određuje načela na kojima počiva organizacija i procedura koordinacije.

⁵ Ukoliko Konfederacija i kantoni ne uspeju da postignu svoje zajedničke ciljeve putem koordinacije, Konfederacija donosi propise na nivou studija i prelaska sa jednog nivoa na drugi, o postdiplomskom obrazovanju i o priznavanju institucija i kvalifikacija. Osim toga, Konfederacija može nametnuti standardna načela finansiranja za subvencionisanje univerziteta i može usloviti subvencije time da univerziteti saraduju u izuzetno skupim aktivnostima.

Član 64. Istraživanje

¹ Konfederacija promoviše naučna istraživanja i inovativnost.²⁶

²¹ Usvojeno na referendumu 21. maja 2006. (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006.; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

²² Usvojeno na referendumu 21. maja 2006. (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006.; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

²³ Usvojeno na referendumu 21. maja 2006. (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006.; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

²⁴ Usvojeno na referendumu 21. maja 2006. (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006.; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

²⁵ Usvojeno na referendumu 21. maja 2006. (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006.; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

²⁶ Usvojeno na referendumu 21. maja 2006. (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006.; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

² Konfederacija može usloviti svoju podršku naročito u pogledu jemstva garancije kvaliteta i koordinacije.²⁷

³ Konfederacija može osnovati, preuzeti ili voditi istraživačke institute.

Član 64^a²⁸ Kontinuirano obrazovanje i obuke

¹ Konfederacija navodi principe koji rukovode kontinuiranim obrazovanjem i obukama.

² Ona može promovisati kontinuirano obrazovanje i obuke.

³ Zakon navodi oblasti i kriterijume za takvo promovisanje.

Član 65. Statistika

¹ Konfederacija pribavlja neophodne statističke podatke o statusu i trendovima stanovništva, privrede, obrazovanja, istraživanja, zemljišta i životne sredine u Švajcarskoj.²⁹

² Konfederacija može doneti propise o usklađivanju i održavanju zvaničnih registara kako bi se smanjili troškovi pribavljanja podataka.

Član 66. Dotacije za obrazovanje³⁰

¹ Konfederacija može doprineti kantonalnim rashodima za dotacije dodeljivane studentima na univerzitetima i u ustanovama višeg obrazovanja. Konfederacija može podsticati usklađivanje dotacija između kantona i postaviti načela za isplatu dotacija za obrazovanje.³¹

² Konfederacija takođe može dopuniti kantonalne mere u obrazovnim pitanjima preduzimanjem svojih sopstvenih mera za promovisanje obrazovanja, uz očuvanje autonomije kantona.

Član 67. Podsticanje dece i mladih³²

¹ U ispunjavanju svojih dužnosti, Konfederacija i kantoni uzimaju u obzir posebne potrebe dece i mladih za dobijanje podsticaja i zaštite.

² Konfederacija može dopuniti kantonalne mere podrškom vannastavnom radu sa decom i mladima.³³

²⁷ Usvojeno na referendumu 21. maja 2006. (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

²⁸ Usvojeno na referendumu 21. maja 2006. (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

²⁹ Usvojeno na referendumu 21. maja 2006. (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

³⁰ Usvojeno na referendumu 21. maja 2006. (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

³¹ Usvojeno na referendumu 21. maja 2006. (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

³² Usvojeno na referendumu 21. maja 2006. (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

³³ Usvojeno na referendumu 21. maja 2006. (Savezni dekret od 16. dec. 2005, Dekret Saveznog veća od 27. jula 2006; AS 2006 3033; BB1 2005 5479 5547 7273, 2006 6725).

Član 67a³⁴ Muzičko obrazovanje

¹ Konfederacija i kantoni podstiču muzičko obrazovanje, naročito dece i mladih.

² Konfederacija i kantoni unutar delokruga svojih ovlašćenja nastoje da u školama obezbede muzičku nastavu visokog kvaliteta. Konfederacija donosi potrebne propise u slučaju da kantoni nisu u stanju da koordinacijom usklade ciljeve muzičke nastave u školama.

³ Konfederacija, u konsultaciji sa kantonima, utvrđuje načela za pomoć mladim osobama da se uključe u muzičke aktivnosti i za podsticanje muzički nadarenih osoba.

Član 68. Sport

¹ Konfederacija podstiče sport a naročito sportsko obrazovanje.

² Ona rukovodi sportskim školama.

³ Ona može doneti propise o sportu za mlade osobe i proglasiti obaveznim sportsku nastavu u školama.

Član 69. Kultura

¹ Kantoni su odgovorni za pitanje kulture.

² Konfederacija može podržati kulturne aktivnosti u nacionalnom interesu, kao i umetnost i muziku, naročito u polju obrazovanja.

³ U ispunjavanju svojih dužnosti ona uzima u obzir kulturnu i jezičku raznolikost zemlje.

Član 70. Jezici

¹ Službeni jezici Konfederacije su nemački, francuski i italijanski. Retoromanski je takođe službeni jezik Konfederacije prilikom komunikacije sa osobama koje govore retoromanskim jezikom.

² Kantoni odlučuju o svojim službenim jezicima. Kako bi se sačuvao sklad između jezičkih zajednica, Kantoni poštuju tradicionalnu teritorijalnu raspodelu jezika i imaju u vidu starosedelačke jezičke manjine.

³ Konfederacija i kantoni podstiču razumevanje i razmenu između jezičkih zajednica.

⁴ Konfederacija podržava plurilingvističke kantone u ispunjavanju svojih posebnih dužnosti.

⁵ Konfederacija podržava mere kantona Graubinden i

Tičino na očuvanju i promovisanju retoromanskog i italijanskog jezika.

Član 71. Film

¹ Konfederacija može podsticati švajcarsku filmsku produkciju i filmsku kulturu.

² Konfederacija može donositi propise za promovisanje raznolikosti i kvaliteta ponuđenih kinematografskih radova.

Član 72. Crkva i država

¹ Kantoni odgovorni su za regulisanje odnosa između crkve i države.

³⁴ Usvojeno na referendumu on 23 Sept. 2012, na snazi od 23. septembra 2012 (Savezni dekret od 15. marta 2012, Dekret Saveznog veća od 29. jan. 2013; AS 2013 435; BB1 2009 613, 2010 1, 2012 3443 6899, 2013 1135).

² Konfederacija i kantoni mogu, unutar delokruga svojih ovlašćenja, preduzeti mere na očuvanju javnog mira između različitih verskih zajednica.

³ Zabranjena je gradnja minareta.³⁵

Odeljak 4. Životna sredina i prostorno planiranje

Član 73. Održivi razvoj

Konfederacija i kantoni nastoje da postignu uravnotežen i održiv odnos između prirode i njenih svojstava da se sama obnovi, kao i zahteva koje prema njoj ima stanovništvo.

Član 74. Zaštita životne sredine

¹ Konfederacija donosi propise o zaštiti stanovništva i njegove prirodne životne sredine od oštećenja ili neprilika.

² Konfederacija se stara da se takvo oštećenje ili neprilika izbegnu. Troškove izbegavanja ili eliminisanja tih oštećenja ili neprilika snose oni koji su odgovorni za njihovo izazivanje.

³ Kantoni su odgovorni za sprovođenje relevantnih saveznih propisa, izuzev kada zakon rezerviše ovu obavezu za Konfederaciju.

Član 75. Prostorno planiranje

¹ Konfederacija utvrđuje načela prostornog planiranja. Ta načela su obavezujuća za kantone i služe da se osigura odgovarajuće i ekonomsko korišćenje zemljišta i njihovih propisno uređenih naselja.

² Konfederacija podstiče i koordinira napore kantona i saraduje sa njima.

³ Konfederacija i kantoni uzimaju u obzir zahteve prostornog planiranja u ispunjavanju svojih obaveza.

Član 75a³⁶ Državni premer zemljišta

¹ Konfederacije je odgovorna za državni premer zemljišta.

² Konfederacija donosi propise o zvaničnom premeru zemljišta.

³ Konfederacija može doneti propise o harmonizaciji zvaničnih informacija o zemljištu.

Član 75b³⁷ Drugi dom*

¹ Najviše 20 procenata ukupnog broja stambenih jedinica i bruto stambene površine u opštini može se koristiti kao drugi dom.

² Od opština se zakonom zahteva da objave svoj plan procenata prvih domova i detaljan izveštaj o realizaciji plana svake godine.

³⁵ Usvojeno na referendumu 29. novembra 2009, na snazi od 29. novembra 2009 (Savezni dekret od 12. juna 2009, Dekret Saveznog veća od 5. maja 2010; AS 2010 2161; BB1 2008 6851 7603, 2009 4381, 2010 3437).

³⁶ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. nov. 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

³⁷ Usvojeno na referendumu 11. marta 2012, na snazi od 11. marta 2012. (Savezni dekret od 17. juna 2011, Dekret Saveznog veća of 20. juna 2012; AS 2012 3627; BB1 2008 1113 8757, 2011 4825, 2012 6623).

* Sa prelaznom odredbom.

Član 76. Vode

¹ Konfederacija u okviru svojih ovlašćenja obezbeđuje ekonomično korišćenje i zaštitu vodenih resursa i pruža zaštitu od štetnih efekata vode.

² Konfederacija utvrđuje principe očuvanja i iskorišćavanja vodenih resursa, upotrebe vode za proizvodnju energije i svrhu hlađenja, kao i druge mere koje utiču na vodeni ciklus.

³ Konfederacija donosi propise o zaštiti vode, obezbeđujući odgovarajući rezidualni tok, o hidrauličnom inženjeringu i bezbednosti brana i o merama koje utiču na padavine.

⁴ Kantoni upravljaju svojim vodenim resursima. Kantoni mogu nametnuti naknadu za korišćenje vode, zavisno od ograničenja nametnutih saveznim zakonodavstvom. Konfederacija ima pravo da koristi vodu za svoje transportne poslove sa obavezom plaćanja naknade ili kompenzacije.

⁵ Konfederacija, u konsultaciji sa dotičnim kantonima, odlučuje o pravima na međunarodne vodene resurse i dažbinama za iste. U slučaju da kantoni nisu u stanju da se saglase o pravima na međukantonalne vodene resurse, odluku donosi Konfederacija.

⁶ Prilikom ispunjavanja svojih obaveza, Konfederacija uzima u obzir zabrinutosti kantona iz kojih voda potiče.

Član 77. Šume

¹ Konfederacija obezbeđuje da su šume u stanju da ispune svoje zaštitne, komercijalne i funkcije javne pogodnosti.

² Konfederacija utvrđuje principe za zaštitu šuma.

³ Konfederacija podstiče mere za očuvanje šuma.

Član 78. Zaštita prirodne i kulturne baštine

¹ Kantoni su odgovorni za zaštitu prirodne i kulturne baštine.

² U ispunjavanju svojih dužnosti, Konfederacija uzima u obzir zabrinutosti za zaštitu prirodne i kulturne baštine. Konfederacija štiti krajolike i mesta od arhitektonskog, istorijskog, prirodnog i kulturnog interesa. Konfederacija čuva takva mesta netaknutim ako je potrebno da se to učini u javnom interesu.

³ Konfederacija putem ugovora ili obavezne kupovine može podržati napore uložene za zaštitu prirodne i kulturne baštine i sticanje ili očuvanje imovine od nacionalnog značaja.

⁴ Konfederacija donosi propise o zaštiti životinjskog i biljnog sveta i o očuvanju njihovih prirodnih staništa i njihove raznolikosti. Konfederacija štiti ugrožene vrste od izumiranja.

⁵ Pustopoljine i močvarna područja posebne lepote i nacionalnog značaja imaju se očuvati. Nijedna zgrada se ne može izgraditi na njima i nikakve promene se ne mogu izvršiti na zemljištu, osim za gradnju objekata za zaštitu pustopoljina ili močvarnih područja ili njihovo kontinuirano korišćenje u poljoprivredne namene.

Član 79. Ribolov i lov

Konfederacija utvrđuje principe za ribolov i lov a naročito za očuvanje raznolikosti ribljih vrsta, divljih sisara i ptica.

Član 80. Zaštita životinja

¹ Konfederacija donosi propise o zaštiti životinja.

² Konfederacija posebno reguliše:

- a. čuvanje i staranje o životinjama;
- b. opite na životinjama i postupke sprovedene na živim životinjama;
- c. korišćenje životinja;
- d. uvoz životinja i proizvoda životinjskog porekla;
- e. trgovinu životinjama i transport životinja;
- f. ubijanje životinja.

³ Za primenu propisa su odgovorni kantoni, izuzev kada zakon to pravo rezerviše za Konfederaciju.

Odeljak 5. Javni građevinski radovi i saobraćaj

Član 81. Javni građevinski radovi

Konfederacija može u interesu zemlje kao celine ili njenog velikog dela sprovesti i rukovoditi javnim građevinskim radovima ili pružiti podršku takvim građevinskim radovima.

Član 81^a³⁸ Javni saobraćaj

¹ Konfederacija i kantoni obezbeđuju da se adekvatan nivo usluga javnog saobraćaja pruža putem pruga, drumova, reka i žičara u svim regionima zemlje. Pri tom se odgovarajuća pažnja ima posvetiti interesima železničkog teretnog transporta.

² Troškovi javnog transporta pokrivaće se do odgovarajuće mere novcem koji uplaćuju korisnici.

Član 82. Drumski saobraćaj

¹ Konfederacija donosi propise o drumskom saobraćaju.

² Ona vrši nadzor drumova nacionalnog prioriteta. Ona može odlučiti koji drumski tranzit mora ostati otvoren za saobraćaj.

³ Javni putevi se mogu koristiti bez naknade. Savezna skupština može odobriti izuzetke.

Član 83.³⁹ Putna infrastruktura

¹ Konfederacija i kantoni obezbeđuju postojanje adekvatne putne infrastrukture u svim regionima zemlje.

² Konfederacija obezbeđuje gradnju mreže nacionalnih puteva i jemči da će ostati upotrebljivi. Konfederacija je zadužena za gradnju, rukovođenje i održavanje nacionalnih puteva. Konfederacija snosi troškove za to. Konfederacija može ovaj zadatak dodeliti u celosti ili delom javnim telima ili kombinovanim javno-privatnim telima.

³⁸ Usvojeno na referendumu 9. februara 2014, na snazi od 1. januara 2016. (Savezni dekret od 20. juna 2013, Dekret Saveznog veća od 13. maja 2014, Dekret Saveznog veća od 2. juna 2014, Dekret Saveznog veća od 6. juna 2014; AS 2015 645; BB1 2010 6637, 2012 1577, 2013 4725 6518, 2014 4113 4117).

³⁹ Usvojeno na referendumu 12. februara 2017, na snazi od 1. januara 2018 (Savezni dekret od 30. septembra 2016, Dekret Saveznog veća od 10. novembra 2016. - AS 2017 6731; BB1 2015 2065, 2016 7587, 2017 3387). Sa prelaznom odredbom

Član 84. Tranzitni saobraćaj preko Alpa*

¹ Konfederacija štiti region Alpa od negativnih efekata tranzitnog saobraćaja. Konfederacija ograničava štetno delovanje tranzitnog saobraćaja do nivoa koji nije štetan za ljude, životinje i biljke ili njihova staništa.

² Transalpski robni saobraćaj vrši se železnicom od granice do granice. Za neophodne mere je zaduženo Savezno veće. Izuzeci su dopušteni samo kada ne postoji alternativa. Oni moraju biti detaljno navedeni u saveznom zakonu.

³ Kapacitet tranzitnih puteva u regionu Alpa se ne može povećavati. Ovo ne važi za obilazne puteve koji smanjuju nivo tranzitnog saobraćaja u gradovima i selima.

Član 85. Naknada za teška vozila*

¹ Konfederacija može nametnuti naknadu prema kapacitetu ili kilometraži za saobraćaj teških vozila gde takav saobraćaj stvara javne troškove koji nisu pokriveni drugim naknadama ili taksama.

² Neto prihod od naknade koristi se za pokrivanje troškova nastalih u vezi sa kopnenim transportom.⁴⁰

³ Kantoni imaju pravo da dele neto prihod. Prilikom određivanja udela, potrebno je uzeti u obzir posebne posledice koje nametanje naknade ima po planine i udaljene oblasti.

Član 85^a⁴¹ Naknada za korišćenje nacionalnih puteva

Konfederacija motornim vozilima i prikolicama koje nisu kvalifikovane za plaćanje naknade za teška vozila nameće naknadu za korišćenje nacionalnih puteva.

Član 86.⁴² Korišćenje naknade za zadatke i troškove u vezi sa drumskim saobraćajem*

¹ Obrazovaće se fond za finansiranje nacionalnih puteva i doprinosi za mere poboljšanja infrastrukture drumskog transporta u gradovima i urbanim područjima.

² U fond se izdvaja sledeći novac:

- a. neto prihodi od naknade koja se uplaćuje za nacionalne puteve u skladu sa članom 85a;
- b. neto prihodi od posebnog poreza na potrošnju u skladu sa članom 131. stav 1. tačka d;
- c. neto prihodi od doplate u skladu sa članom 131. stav 2. tačka a;
- d. neto prihodi od naknade u skladu sa članom 131. stav 2. tačka b;
- e. procenat neto prihoda od poreza na potrošnju za sva motorna vozila, uz izuzetak goriva za avijaciju, u skladu sa članom 131. stav 1. tačka e; to iznosi do 9 procenata svakog neto prihoda

* Sa prelaznom odredbom.

* Sa prelaznom odredbom.

⁴⁰ Usvojeno na referendumu 9. februara 2014, na snazi od 1. januara 2016 (Savezni dekret od 20. juna 2013, Dekret Saveznog veća od 13. maja 2014, Dekret Saveznog veća od 2. juna 2014, Dekret Saveznog veća od 6. juna 2014; AS 2015 645; BB1 2010 6637, 2012 1577, 2013 4725 6518, 2014 4113 4117).

⁴¹ Usvojeno na referendumu 12. februara 2017, na snazi od 1. januara 2018 (Savezni dekret od 30. septembra 2016, Dekret Saveznog veća od 10. novembra 2016. - AS 2017 6731; BB1 2015 2065, 2016 7587, 2017 3387).

⁴² Usvojeno na referendumu 12. februara 2017, na snazi od 1. januara 2018 (Savezni dekret od 30. septembra 2016, Dekret Saveznog veća od 10. novembra 2016. - AS 2017 6731; BB1 2015 2065, 2016 7587, 2017 3387).

* Sa prelaznom odredbom.

pod tačkom c i 9 procenata jedne polovine neto prihoda poreza na potrošnju za sva motorna goriva, izuzev goriva za avijaciju, ali ne više od 310 miliona franaka godišnje; indeksacija ovog iznosa reguliše se zakonom;

f. u suštini, 10 procenata neto prihoda od poreza na potrošnju za sva motorna vozila, uz izuzetak goriva za avijaciju, u skladu sa članom 131. stav 1. tačka e;

g.⁴³ ...

h. drugi novac opredeljen zakonom u vezi sa drumskim saobraćajem.

³ Poseban program finansiranja biće realizovan za sledeće zadatke i troškove u vezi sa drumskim saobraćajem:

a. doprinosi za mere promovisanja kombinovanog transporta i transporta motornih vozila;

b. doprinosi za troškove glavnih drumova;

c. doprinosi za zaštitne strukture radi sprečavanja prirodnih katastrofa i mere za zaštitu životne sredine i krajolika od efekata drumskog saobraćaja;

d. opšti doprinosi za troškove koje su načinili kantoni za drumove otvorene za motorna vozila;

e. doprinosi kantonima bez nacionalnih puteva;

f. istraživanje i administracija;

g.⁴⁴ ...

⁴ Za poseban program finansiranja se izdvaja jedna polovina neto prihoda poreza na potrošnju za sva motorna vozila, izuzev goriva za avijaciju, u skladu sa članom 131. stav 1. tačka e, u okviru odbijanja novca prema stavu 2. tačka e.

⁵ Kada takav poseban program finansiranja ima dokazanu potrebu i kako bi se formirale odgovarajuće rezerve u posebnom programu finansiranja, prihodi od poreza na potrošnju u skladu sa članom 131. stav 2. tačka d umesto fondu opredeljuju se posebnom programu za finansiranje.

Član 87. Železnički i drugi vidovi saobraćaja*

Zakonodavstvo o železničkom saobraćaju, žičarama, brodarstvu, avijaciji i putovanju u svemir u odgovornosti je Konfederacije.

Član 87a⁴⁵ Železnička infrastruktura*

¹ Konfederacija snosi glavni teret finansiranja železničke infrastrukture.

² Železnička infrastruktura se finansira iz fonda. Fondu se opredeljuju sledeći resursi:

a. najviše dve trećine prihoda od naknade za teška vozila iz člana 85;

b. prihodi od povećanja poreza na dodatu vrednost iz člana 130. stav 3bls;

c. 2,0 procenta prihoda od direktnog saveznog oporezivanja fizičkih lica;

d. 2.300 miliona franaka svake godine iz saveznog budžeta; indeksacija ovog iznosa reguliše se zakonom.

⁴³ Stupa na snagu 1. januara 2020.

⁴⁴ Stupa na snagu 1. januara 2020.

* Sa prelaznom odredbom.

⁴⁵ Usvojeno na referendumu 9. februara 2014, na snazi od 1. januara 2016 (Savezni dekret od 20. juna 2013, Dekret Saveznog veća od 13. maja 2014, Dekret Saveznog veća od 2. juna 2014, Dekret Saveznog veća od 6. juna 2014; AS 2015 645; BB1 2010 6637, 2012 1577, 2013 4725 6518, 2014 4113 4117). Sa prelaznom odredbom.

* Sa prelaznom odredbom.

³ Kantoni u odgovarajućoj meri učestvuju u finansiranju železničke infrastrukture. Pojediniosti se regulišu zakonom.

⁴ Zakon može predvideti dodatno finansiranje od trećih strana.

Član 87b⁴⁶ Korišćenje naknada za zadatke i troškove u vezi sa vazдушnim saobraćajem
Jedna polovina neto prihoda poreza na potrošnju od goriva za avijaciju i doplata poreza na potrošnju za gorivo za avijaciju koristi se za sledeće zadatke i troškove u vezi sa vazдушnim saobraćajem:

- a. doprinosi za mere zaštite životne sredine potrebne za vazdušni saobraćaj;
- b. doprinosi za mere bezbednosti za zaštitu od nezakonitih dela protiv vazdušnog saobraćaja, naročito protiv terorističkih napada i otmice aviona, u onoj meri koliko takve mere nisu odgovornost nacionalnih organa;
- c. doprinosi za mere obezbeđivanja visokotehničkog nivoa bezbednosti vazdušnog saobraćaja.

Član 88. Pešačke putanje i staze za planinarenje

¹ Konfederacija utvrđuje načela u pogledu mreže pešačkih putanja i staza za planinarenje.

² Ona može podržati i koordinirati kantonalne mere za gradnju i održavanje takvih mreža.

³ Ona uzima u obzir mrežu pešačkih putanja i staza za planiranje u ispunjavanju svojih dužnosti i zameniće staze koje mora da zatvori.

Odeljak 6. Energija i komunikacija

Član 89. Energetska politika

¹ Unutar delokruga svojih ovlašćenja, Konfederacija i kantoni nastoje da obezbede dovoljno, raznoliko, bezbedno, ekonomsko i ekološki održivo snabdevanje energijom, kao i ekonomsko i efikasno korišćenje energije.

² Konfederacija utvrđuje načela za korišćenje lokalnih i obnovljivih izvora energije i za ekonomsko i efikasno korišćenje energije.

³ Konfederacija donosi propise o korišćenju energije od strane instalacija, vozila i uređaja. Konfederacija podstiče razvoj energetske tehnologije, naročito u oblasti uštede energije i izvora obnovljive energije.

⁴ Kantoni su prvenstveno odgovorni za mere koje se odnose na korišćenje energije u zgradama.

⁵ Konfederacija u svojoj energetskej politici uzima u obzir napore koje su uložili kantoni, opštine i poslovna zajednica. Konfederacija uzima u obzir uslove u pojedinačnim regionima zemlje i ograničenja onoga što je ekonomski izvodljivo.

⁴⁶ Usvojeno na referendumu 12. februara 2017, na snazi od 1. januara 2018 (Savezni dekret od 30. septembra 2016, Dekret Saveznog veća od 10. novembra 2016. - AS 2017 6731; BB1 2015 2065, 2016 7587, 2017 3387).

Član 90. Nuklearna energija*

Konfederacija je odgovorna za propise u oblasti nuklearne energije.

Član 91. Transport energije

¹ Konfederacija donosi propise o transportu i snabdevanju električnom energijom.

² Konfederacija je odgovorna za regulisanje prenosnih i distributivnih sistema za transport tečnih i gasnih goriva.

Član 92. Poštanske i telekomunikacione usluge

¹ Konfederacija je odgovorna za poštanske i telekomunikacione usluge.

² Konfederacija svim regionima zemlje obezbeđuje pružanje adekvatnih, univerzalnih i poštanskih i telekomunikacionih usluga sa razumnim cenama. Stope će biti fiksne prema standardnim principima.

Član 93. Radio i televizija

¹ Konfederacija je odgovorna za zakonodavstvo o radiju i televiziji, kao i drugim oblicima emitovanja igranog programa i informacija.

² Radio i televizija doprinose obrazovanju i kulturnom razvoju, slobodnom oblikovanju mišljenja i zabavi. Radio i televizija uzimaju u obzir posebnosti zemlje i potrebe kantona. Radio i televizija događaje predstavljaju tačno i omogućavaju odgovarajuće iznošenje različitih mišljenja.

³ Zajemčeni su nezavisnost radija i televizije, kao i njihova autonomija u odlučivanju o programu.

⁴ Potrebno je imati na umu uloge i dužnosti drugih medija, naročito štampe.

⁵ Žalbe o programu mogu se podneti nezavisnom organu za žalbe.

Odeljak 7. Privreda**Član 94.** Načelo privrednog sistema

¹ Konfederacija i kantoni se pridržavaju načela ekonomske slobode.

² Konfederacija i kantoni čuvaju interese švajcarske privrede kao celine i, zajedno sa privatnim sektorom, doprinose dobrobiti i ekonomskoj sigurnosti stanovništva.

³ Konfederacija i kantoni, unutar delokruga svojih ovlašćenja, nastoje da stvore povoljne opšte uslove za privatni sektor.

⁴ Bilo kakvo odstupanje od načela privredne slobode, a naročito mera osmišljenih da se obuzda konkurentnost, biće dopušteno samo ako je predviđeno u Saveznom ustavu ili zasnovano na kantonalnim monopolnim pravima.

Član 95. Profesionalne aktivnosti u privatnom sektoru*

¹ Konfederacija može doneti propise o profesionalnim aktivnostima u privatnom sektoru.

² Konfederacija teži stvaranju jedinstvenog švajcarskog ekonomskog područja. Konfederacija jemči da osobe sa akademskim kvalifikacijama, saveznim ili kantonalnim obrazovnim

* Sa prelaznom odredbom.

* Sa prelaznom odredbom.

kvalifikacijama ili obrazovnim kvalifikacijama priznatim od jednog kantona mogu obavljati svoju profesiju širom Švajcarske.

³ Radi zaštite privrede, privatne svojine i akcionara, kao i radi jemstva održivog korporativnog upravljanja, zakonom se regulišu švajcarske kompanije ograničene akcijama kojima se trguje na berzi u Švajcarskoj ili inostranstvu u skladu sa sledećim načelima:

- a. na opštem godišnjem sastanku glasa se o svim naknadama (novčanim i vrednosti beneficija u naturi) koje se isplaćuju upravnom odboru, izvršnom odboru i odboru savetnika. Na sastanku se na godišnjoj osnovi biraju predsednik upravnog odbora, pojedinačni članovi upravnog odbora i komisije za naknadu, i nezavisni zastupnici glasača. Penzijski fondovi glasaju u interesu svojih osiguranika i obelodanjuju kako su glasali. Akcionari mogu glasati u odsustvu putem interneta, njih ne može zastupati rukovodeći službenik kompanije ili kastodi banke;
- b. članovima odbora ne dobijaju isplatu za raskid ugovora ili sličnu isplatu, avansnu isplatu, bonuse za kupovinu i prodaju kompanije, dodatne ugovore kao konsultanti ili zaposleni u drugim kompanijama u grupaciji. Rukovodstvo kompanije ne može biti delegirano nekom pravnom subjektu;
- c. statut akcionarskog društva reguliše iznos kredita, zajmova i penzija isplativih rukovodiocima, njihov udeo u profitu i planove za učešće u akcijama i broj mandata koje mogu prihvatiti van grupacije, kao i trajanje ugovora o radu članova izvršnog odbora;
- d. osobama koje prekrše odredbe pod tačkama a-c zaprećena je zatvorska kazna do tri godine i novčana kazna koja ne premašuje njihovu godišnju naknadu više od šest puta.⁴⁷

Član 96. Politika konkurentnosti

¹ Konfederacija donosi propise protiv štetnih efekata u ekonomskom ili socijalnom smislu od kartela i drugih ograničavanja konkurentnosti.

² Konfederacija preduzima mere:

- a. za sprečavanje zloupotreba u održavanju cena od strane dominantnih preduzeća i privatnih i javnih pravnih organizacija;
- b. protiv nelojalne konkurencije.

Član 97. Zaštita potrošača

¹ Konfederacija preduzima mere za zaštitu potrošača.

² Konfederacija donosi propise o pravnim sredstvima dostupnim organizacijama potrošača. Organizacije potrošača imaju ista prava prema saveznom zakonodavstvu o nelojalnoj konkurenciji kao profesionalna i trgovinska udruženja.

³ Kantoni predviđaju postupak nagodbe ili jednostavan i brz sudski postupak za žalbe do određene sume. Savezno veće određuje tu sumu.

Član 98. Banke i osiguravajuća društva

¹ Konfederacija donosi propise o bankarskom i berzanskom sistemu. Pri tom uzima u obzir posebne funkcije i uloge kantonalnih banaka.

⁴⁷ Usvojeno na referendumu 3. marta 2013, na snazi od 3. marta 2013. (Dekret Saveznog veća od 15. novembra 2012 i 30. aprila 2013; AS 2013 1303; BB1 2006 8755, 2008 2577, 2009 299, 2012 9219, 2013 3129).

² Konfederacija može doneti propise o finansijskim uslugama u drugim oblastima.

³ Konfederacija donosi propise o privatnom osiguranju.

Član 99. Monetarna politika

¹ Konfederacija je odgovorna za novac i valutu. Konfederacija ima isključivo pravo da izdaje kovanice i novčanice.

² Švajcarska nacionalna banka, kao nezavisna centralna banka, teži monetarnoj politici koja služi opštim interesima zemlje. Švajcarskom nacionalnom bankom se upravlja u saradnji sa i pod nadzorom Konfederacije.

³ Švajcarska nacionalna banka je dužna da stvori dovoljne rezerve valute od svojih prihoda. Deo tih rezervi se čuva u zlatu.

⁴ Najmanje dve trećine neto profita Švajcarske nacionalne banke se opredeljuje kantonima.

Član 100. Ekonomska politika

¹ Konfederacija preduzima mere za postizanje uravnoteženog ekonomskog razvoja, a naročito na sprečavanju i suzbijanju nezaposlenosti i inflacije.

² Konfederacija uzima u obzir ekonomski razvoj pojedinačnih regiona zemlje. Konfederacija saraduje sa kantonima i poslovnom zajednicom.

³ U oblasti novca i bankarstva, spoljnim ekonomskim poslovima i oblasti javnih finansija, Konfederacija može, ako je neophodno, odstupiti od načela ekonomske slobode.

⁴ Konfederacija, kantoni i opštine u svojim politikama prihoda i rashoda uzimaju u obzir ekonomsku situaciju.

⁵ Konfederacija može privremeno nametnuti doplate ili dozvoliti rabat za savezne poreze i dažbine za stabilizaciju ekonomskih prilika. Nagomilana sredstva se imaju držati u rezervi. Nakon njihovog puštanja u promet, direktni porezi se individualno vraćaju a indirektni porezi se koriste za dodelu rabata ili otvaranje radnih mesta.

⁶ Konfederacija može obavezati firme da nagomilaju rezerve za otvaranje radnih mesta. Konfederacija u tu svrhu dodeljuje poreske olakšice i može tražiti od kantona da učine isto. Nakon puštanja u promet rezervi, firme su slobodne da odluče kako će se sredstva koristiti unutar delokruga upotrebe dopuštene zakonom.

Član 101. Spoljna ekonomska politika

¹ Konfederacija štiti interese švajcarske ekonomije u inostranstvu.

² U posebnim slučajevima može preduzeti mere za zaštitu domaće ekonomije i pri tom može, u slučaju nužde, odstupiti od načela ekonomskih sloboda.

Član 102. Nacionalne ekonomske zalihe*

¹ Konfederacija se stara da je zemlja snabdevena svim osnovnim robama i uslugama u slučaju pretnje od političko-vojnog razdora ili rata ili ozbiljnih nestašica koje sama privreda ne može da spreči. Konfederacija preduzima mere opreza za rešavanje ovih stvari.

* Sa prelaznom odredbom.

² Pri vršenju svojih ovlašćenja shodno ovom članu, Konfederacija može, u slučaju nužde, odstupiti od načela ekonomskih sloboda.

Član 103. Strukturalna politika*

Konfederacija može podržati regione u zemlji koji se suočavaju sa ekonomskom pretnjom i promovisati konkretne ekonomske sektore i profesije, ukoliko razumne mere za samopomoć nisu dovoljne da se obezbedi njihovo postojanje. Pri vršenju svojih ovlašćenja shodno ovom članu, Konfederacija može, u slučaju nužde, odstupiti od načela ekonomskih sloboda.

Član 104. Poljoprivreda

¹ Konfederacija obezbeđuje da sektor poljoprivrede, putem politike održive proizvodnje usmerene ka tržištu, pruža suštinski doprinos u:

- a. pouzdanom snabdevanju stanovništva hranom;
- b. očuvanju prirodnih resursa i održavanju krajolika;
- c. decentralizovanom naseljavanju stanovništva u zemlji.

² Osim mera samopomoći koje se razumno mogu očekivati u poljoprivrednom sektoru i ako je neophodno odstupanja od načela ekonomskih sloboda, Konfederacija podržava gazdinstva koja obrađuju zemlju.

³ Konfederacija organizuje mere na takav način da poljoprivredni sektor ispunjava svoje višenamenske obaveze. Konfederacija naročito ima sledeća ovlašćenja i dužnosti:

- a. dopuna prihoda od poljoprivrede putem neposrednih subvencija kako bi se ostvarila pravična i adekvatna naknada za pružene usluge, pod uslovom da se dokaže pridržavanje sa ekološkim uslovima;
- b. preko ekonomski korisnih podsticaja promoviše vidove proizvodnje koji su naročito bliski prirodi, kojima se poštuje životna sredina i životinje;
- c. donosi propise o poreklu, kvalitetu, metodama proizvodnje i postupcima obrade hrane;
- d. zaštita životne sredine od štetnih efekata prekomerne upotrebe đubriva, hemikalija i drugih pomoćnih sredstava;
- e. po sopstvenom nahođenju, podstiče poljoprivredna istraživanja, savetovanja i obrazovanja, kao i subvencionisanje ulaganja;
- f. po sopstvenom nahođenju, donosi propise o konsolidovanju poljoprivrednih gazdinstava.

⁴ Konfederacija u ovu svrhu obezbeđuje kako namenska sredstva za poljoprivredni sektor tako i opšte savezne fondove.

Član 104a⁴⁸ Bezbednost hrane

Kako bi zajemčila snabdevanje hranom za stanovništvo, Konfederacija stvara neophodne uslove za:

- a. zaštitu osnove za poljoprivednu proizvodnju a naročito poljoprivrednog zemljišta;

* Sa prelaznom odredbom.

⁴⁸ Usvojeno na referendumu 24. septembra 2017, na snazi od 24. septembra 2017.

(Savezni dekret od 14. marta 2017, Dekret Saveznog veća od 30. novembra 2017 - AS 2017 6735; BB1 2014 6135, 2015 5753, 2017 2495 7829).

- b. proizvodnju hrane prilagođene lokalnim uslovima u kojoj se efikasno koriste prirodni resursi;
- c. poljoprivredni i prehrambeni sektor koji odgovara zahtevima tržišta;
- d. prekogranične trgovinske odnose koji doprinose održivom razvoju poljoprivrede i prehrambenog sektora;
- e. korišćenje hrane na način kojim se čuvaju prirodni resursi.

Član 105. Alkohol

Konfederacija je odgovorna za zakonodavstvo o proizvodnji, uvozu, prečišćavanju i prodaji alkohola dobijenog destilacijom. Konfederacija naročito uzima u obzir štetne efekte konzumiranja alkohola.

Član 106.⁴⁹ Igre na sreću

¹ Konfederacija donosi propise o igrama na sreću pri čemu uzima u obzir kantonalne interese.

² Za osnivanje i vođenje kasina neophodna je licenca Konfederacije. Prilikom izdavanja takve licence, Konfederacija uzima u obzir regionalne okolnosti. Konfederacija kasinima nameće porez na osnovu prihoda a taj porez ne može premašiti 80 procenata bruto prihoda od igara na sreću. Porez se koristi za finansiranje starosnog, porodičnog i invalidskog osiguranja.

³ Kantoni su odgovorni za dodeljivanje licenci i nadzor kao što sledi:

- a. aktivnosti igara na sreću koje su dostupne neograničenom broju ljudi, nude se na više od jedne lokacije i koje se zasnivaju na istom nasumičnom izvlačenju ili sličnom postupku. Prethodno ne važi za džekpot sistem u kasinima;
- b. sportsko klađenje;
- c. igre koje uključuju veštine.

⁴ Stavovi 2. i 3. takođe važe i za igre na sreću putem telekomunikacija.

⁵ Konfederacija i kantoni uzimaju u obzir opasnosti igara na sreću. Konfederacija i kantoni obezbeđuju da je putem zakonodavstva i mera nadzora pružena odgovarajuća zaštita, pri čemu uzimaju u obzir različite karakteristike igara i vid i lokaciju ponuđene prilike za igru na sreću.

⁶ Kantoni obezbeđuju da se neto prihodi od igara na sreću u skladu sa stavom 3. tačke a i b u celosti koriste za dobrotvorne svrhe, naročito u oblasti kulture, socijalnih projekata i sporta.

⁷ Konfederacija i kantoni koordinišu svoje napore na ispunjavanju svojih zadataka. S tim u vezi zakonom se utvrđuje zajedničko telo čija će polovina članova biti iz saveznih organa za primenu a druga polovina iz kantonalnih organa za primenu.

Član 107. Oružje i ratni materijal

¹ Konfederacija donosi propise protiv zloupotrebe oružja i njegovih dodataka i municije.

² Konfederacija donosi propise o proizvodnji, nabavci i prodaji ratnog materijala, kao i uvozu, izvozu i tranzitu takvog materijala.

⁴⁹ Usvojeno na referendumu 11. marta 2012, na snazi od 11. marta 2012. (Savezni dekret od 29. septembra 2011, Dekret Saveznog veća od 20. juna 2012; AS 2012 3629; BB1 2009 7019, 2010 7961, 2012 6623).

Odeljak 8. Stanovanje, zapošljavanje, socijalno osiguranje i zdravstvo

Član 108. Izgradnja stambenog prostora i vlasništvo na domovima

¹ Konfederacija podstiče gradnju stambenog prostora, sticanje vlasništva na stanovima i kućama za ličnu upotrebu privatnih pojedinaca, kao i aktivnosti graditelja i organizacija uključenih u gradnju zadružnih stanova.

² Konfederacija naročito podstiče kupovinu i razvoj zemljišta za gradnju stambenih jedinica, povećanu efikasnost u gradnji i smanjenje troškova gradnje i stanovanja.

³ Konfederacija može doneti propise o razvoju zemljišta za gradnju stambenog prostora i o povećanju efikasnosti gradnje.

⁴ Konfederacija pri tom naročito uzima u obzir interese porodica, starijih lica, lica sa niskim primanjima i osoba sa invaliditetom.

Član 109. Stanodavac i podstanar

¹ Konfederacija donosi propise protiv zloupotrebe u stanarskim poslovima, a naročito protiv nepravičnog zakupa, kao i o postupcima za osporavanje nezakonitog raskida zakupa i ograničenog produženja zakupa.

² Konfederacija može doneti propise kojima proglašava opšte važeći okvir zakupa. Takvi zakupi se mogu proglasiti opšte važećim samo kada na odgovarajući način uzmu u obzir opravdane interese manjina i regionalne posebnosti, kao i poštovanje načela jednakosti pred zakonom.

Član 110. Zapošljavanje*

¹ Konfederacija može doneti propise o:

- a. zaštiti radnika;
- b. odnosima između poslodavca i radnika, a naročito o zajedničkim propisima o operativnim i profesionalnim stvarima;
- c. uslugama zapošljavanja;
- d. proglašenju kolektivnih ugovora o radu opšte važećim.

² Kolektivni ugovori o radu se mogu proglasiti opšte važećim samo kada na odgovarajući način uzmu u obzir opravdane interese manjina, regionalne posebnosti, poštovanje načela jednakosti pred zakonom i prava na formiranje profesionalnih udruženja.

³ Nacionalni dan Švajcarske konfederacije je 1. avgust. U smislu zakona o radu, smatra se jednakim nedelji, sa jednakim pravima na naknadu.

Član 111. Starosna, porodična i invalidska penzija

¹ Konfederacija preduzima mere za obezbeđivanje adekvatnih finansijskih davanja starijim licima, preživelim supružnicima i deci, kao i osobama sa invaliditetima. Ona poživaju na tri stuba, odnosno starosnom, porodičnom i invalidskom osiguranju, profesionalnim penzijskim šemama i privatnim penzijskim šemama.

² Konfederacija se stara da savezno starosno, porodično i invalidsko osiguranje i profesionalna penzijska šema mogu da ispunjavaju svoju svrhu u svako doba.

* Sa prelaznom odredbom.

³ Konfederacija može zahtevati od kantona da oslobode obaveze plaćanja poreza institucije saveznog starosnog, porodičnog i invalidskog osiguranja i profesionalne penzijske šeme i da dodeli osiguranim licima i njihovim poslodavcima poreske olakšice za doprinose i nasledna prava.

⁴ U saradnji sa kantonima Konfederacija podstiče privatne penzijske šeme, naročito preko mera koje se odnose na politiku oporezivanja i politiku promovisanja svojinskog vlasništva.

Član 112. Starosno, porodično i invalidsko osiguranje

¹ Konfederacija donosi propise o starosnom, porodičnom i invalidskom osiguranju.

² Konfederacija se pri tom se pridržava sledećih načela:

- a. osiguranje je obavezno;
- a^{bis}.⁵⁰ ono pruža gotovinske i negotovinske koristi;
- b. penzije moraju biti dovoljne da adekvatno pokriju osnovne životne troškove;
- c. maksimalna penzija može biti najviše dvostruko veća od minimalne penzije;
- d. u najmanjoj meri, penzije se imaju prilagoditi u skladu sa trendovima cena.

³ Osiguranje se finansira:

- a. preko doprinosa osiguranika, dok poslodavci plaćaju jednu polovinu plativih doprinosa svojih radnika;
- b.⁵¹ preko subvencija Konfederacije.

⁴ Subvencije Konfederacije ne smeju premašiti jednu polovinu isplata izvršenih u okviru šeme.⁵²

⁵ Subvencije Konfederacije se prvenstveno finansiraju od prihoda poreza na duvanske proizvode, poreza na destilovana alkoholna pića i porez na prihod kuća koje organizuju igre na sreću.

⁶ ...⁵³

Član 112a⁵⁴ Dopunska davanja

¹ Konfederacija i kantoni isplaćuju dopunska davanja osobama kojim davanja iz starosnog, porodičnog i invalidskog osiguranja ne pokrivaju osnovne životne troškove.

² Zakon određuje obim dopunskih davanja i odgovornosti Konfederacije i kantona.

⁵⁰ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

⁵¹ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

⁵² Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

⁵³ Ukinuto na referendumu 28. novembra 2004, sa dejstvom od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

⁵⁴ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

Član 112b⁵⁵ Promovisanje rehabilitacije osoba koje ostvaruju pravo na invalidska davanja*

¹ Konfederacija podstiče rehabilitaciju osoba koje ostvaruju pravo na invalidska davanja pružanjem gotovinskih i negotovinskih koristi. U tu svrhu ona može koristiti resurse invalidskog osiguranja.

² Kantoni podstiču rehabilitaciju osoba koje ostvaruju pravo na invalidska davanja, naročito putem doprinosa za gradnju i vođenje ustanova koje pružaju smeštaj i rad.

³ Zakon određuje ciljeve rehabilitacije i načela i kriterijume.

Član 112c⁵⁶ Pomoć starijim osobama i osobama sa invaliditetom*

¹ Kantoni pružaju pomoć i negu u kući starijim osobama i osobama sa invaliditetom.

² Konfederacija podržava nacionalne napore u korist starijih osoba i osoba sa invaliditetom. U tu svrhu Konfederacija može koristiti resurse iz starosnog, porodičnog i invalidskog osiguranja.

Član 113. Profesionalna penzijska šema*

¹ Konfederacija donosi propise o profesionalnoj penzijskoj šemi.

² Konfederacija se pri tom pridržava sledećih načela:

- a. Profesionalna penzijska šema, zajedno sa starosnim, porodičnim i invalidskim osiguranjem, omogućava osiguranom licu da zadrži svoj raniji stil života na održiv način.
- b. profesionalna penzijska šema je obavezna za zaposlene. Zakon može predvideti izuzetke.
- c. poslodavci su dužni da osiguraju svoje zaposlene u penzijskom fondu. Konfederacija omogućava zaposlenima da budu osigurani u saveznom penzijskom fondu ukoliko bude bilo potrebno.
- d. samozaposlene osobe se mogu dobrovoljno osigurati u penzijskom fondu.
- e. Konfederacija za određene grupe samozaposlenih lica može proglasiti obaveznom šemu profesionalne penzijske šeme, bilo u opštem smislu ili samo za pojedinačne rizike.

³ Profesionalna penzijska šema se finansira od doprinosa osiguranika, dok poslodavci moraju uplatiti najmanje jednu polovinu doprinosa za svoje zaposlene.

⁴ Penzijske šeme moraju zadovoljavati minimalne uslove saveznog zakona. Konfederacija može predvideti nacionalne mere za rešavanje konkretnih poteškoća.

Član 114. Osiguranje za slučaj nezaposlenosti

¹ Konfederacija donosi propise o osiguranju u slučaju nezaposlenosti.

² Konfederacija se pri tom pridržava sledećih načela:

- a. osiguranje jemči odgovarajuću naknadu za gubitak prihoda i podržava mere za sprečavanje i suzbijanje nezaposlenosti;

⁵⁵ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. nov. 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

* Sa prelaznom odredbom.

⁵⁶ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. nov. 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

* Sa prelaznom odredbom.

* Sa prelaznom odredbom.

- b. osiguranje je obavezno za zaposlene. Zakon može predvideti izuzetke;
- c. samozaposlena lica se mogu dobrovoljno osigurati.

³ Osiguranje se finansira doprinosima osiguranika, dok jednu polovinu doprinosa radnika uplaćuju njihovi poslodavci.

⁴ Konfederacija i kantoni daju subvencije u izuzetnim okolnostima.

⁵ Konfederacija može doneti propise o socijalnoj pomoći za nezaposlene.

Član 115. Podrška osoba sa potrebama

Osobe sa potrebama podržava kanton boravka. Konfederacija reguliše izuzetke i ovlašćenja.

Član 116. Dečiji dodatak i materinsko osiguranje

¹ Konfederacija u izvršavanju svojih dužnosti uzima u obzir potrebe porodica. Konfederacija može podržati mere za zaštitu porodica.

² Konfederacija može doneti propise o dečijem dodatku i voditi savezni fond za isplatu dodatka porodicama.

³ Konfederacija formira šemu materinskog osiguranja. Konfederacija takođe može tražiti da osobe koje ne mogu imati koristi od tog osiguranja daju doprinos.

⁴ Konfederacija može proglasiti obaveznom participaciju fondu za porodični dodatak i šemi materinskog osiguranja, bilo u opštem smislu ili za pojedinačne delove stanovništva, kao i da uslovi svoje subvencije odgovarajućim subvencijama kantona.

Član 117. Zdravstveno i osiguranje u slučaju nezgode

¹ Konfederacija donosi propise o zdravstvenom i osiguranju u slučaju nezgode.

² Konfederacija može proglasiti zdravstveno i osiguranje od nezgode obaveznim bilo u opštem smislu ili za pojedinačne delove stanovništva.

Član 117a⁵⁷ Primarna zdravstvena zaštita

1 Konfederacija i kantoni unutar delokruga svojih ovlašćenja obezbeđuju adekvatno pružanje primarne zdravstvene zaštite visokog kvaliteta dostupne svima. Konfederacija i kantoni prepoznaju i promovišu porodičnu medicinu kao suštinsku komponentu primarne zaštite.

2 Konfederacija donosi propise o:

- a. osnovnom i kontinuiranom obrazovanju i obukama za profesiju porodične medicine i uslovima za obavljanje ovih profesija;
- b. odgovarajućoj naknadi za usluge porodične medicine.

Član 118. Zaštita zdravlja

¹ Konfederacija, u okviru svojih ovlašćenja, donosi mere za zaštitu zdravlja.

² Konfederacija donosi propise o:

- a. korišćenju hrane kao i terapijskih proizvoda, narkotika, organizama, hemikalija i artikala koji mogu biti opasni po zdravlje;

⁵⁷ Usvojeno na referendumu 18. maja 2014, na snazi od 18. maja 2014. (Savezni dekret od 19. septembra 2013, Dekret Saveznog veća od 18. avgusta 2014; AS 2014 2769; BB1 2010 2939, 2011 7553, 2013 7347, 2014 6349).

- b. suzbijanju prenosivih, široko raširenih ili naročito opasnih ljudskih ili životinjskih bolesti;
- c. zaštiti od jonizirajućeg zračenja.

Član 118a⁵⁸ Komplementarna medicina

Konfederacija i kantoni u okviru delokruga svojih ovlašćenja staraju se za odgovarajuće razmatranje komplementarne medicine.

Član 118b⁵⁹ Istraživanja na ljudima

¹ Konfederacija donosi propise o istraživanju na ljudima kada je to potrebno da se zaštiti njihovo dostojanstvo i privatnost. Konfederacija pri tom poštuje slobodu vršenja istraživanja i uzeće u obzir značaj istraživanja za zdravlje i društvo.

² Konfederacija se pridržava sledećih načela u odnosu na biološka i medicinska istraživanja koja uključuju ljudska bića:

- a. Uslov za svaki istraživački projekat jeste da učesnici ili njihovi zakonski zastupnici daju informisanu saglasnost. Zakon može predvideti izuzetke. Odbijanje je obavezujuće u svakom slučaju.
- b. Rizik i stres za učesnike ne sme biti nesrazmeran dobitima istraživačkog projekta.
- c. Istraživački projekat koji uključuje osobe koje nemaju sposobnost da daju saglasnost može se izvršiti samo ukoliko nalazi jednake vrednosti ne mogu da se dobiju od projekta koji uključuje ljude sposobne da daju pristanak. Ukoliko se ne očekuje da će istraživački projekat doneti neke neposredne koristi za osobe koje nemaju sposobnost da daju pristanak, rizik i stres moraju biti minimalni.
- d. Nezavisna procena istraživačkog projekta mora da ustanovi da je bezbednost učesnika zajemčena.

Član 119. Reproductivna medicina i genetički inženjering koji uključuje ljude

¹ Ljudska bića su zaštićena od zloupotrebe reproductivne medicine i genetičkog inženjeringa.

² Konfederacija donosi propise o upotrebi ljudskog reproductivnog i genetskog materijala. Konfederacija pri tom obezbeđuje zaštitu ljudskog dostojanstva, privatnosti i porodice i naročito se pridržava sledećih načela:

- a. Nezakoniti su svi vidovi kloniranja i interferencija sa genetskim materijalom ljudskih reproductivnih ćelija i embriona.
- b. Reproductivni i genetski materijal koji nije ljudskog porekla ne može se uvesti a ni kombinovati sa ljudskim reproductivnim materijalom.
- c.⁶⁰ Procedura za medicinski potpomognutu reproductciju može se koristiti samo ako se neplodnost ili opasnost od prenošenja ozbiljne bolesti ne mogu drukčije izbeći, ali ne kako bi se začelo dete sa određenim karakteristikama ili za dalje istraživanje. Oplodnja ljudskih jajnih

⁵⁸ Usvojeno na referendumu 17. maja 2009. (Savezni dekret od 3. oktobra 2008, Dekret Saveznog veća od 21. oktobra 2009; AS 2009 5325; BB1 2005 6001, 2006 7591, 2008 8229, 2009 7539).

⁵⁹ Usvojeno na referendumu 7. marta 2010, na snazi od 7. marta 2010. (Savezni dekret od 25. septembra 2009, Dekret Saveznog veća od 15. aprila 2010; AS 2010 1569; BB1 2007 6713, 2009 6649, 2010 2625).

⁶⁰ Usvojeno na referendumu 14. juna 2015, na snazi od 14. juna 2015 (Savezni dekret od 12. decembra 2014, Dekret Saveznog veća od 21. avgusta 2015; AS 2015 2887; BB1 2013 5853, 2014 9675, 2015 6313).

ćelija van tela žene dopuštena je samo shodno uslovima predviđenim zakonom; ne može se razviti više ljudskih jajnih ćelija u embrione van tela žene od onog broja potrebnog za medicinski potpomognutu reprodukciju.

d. Nezakoniti su doniranje embriona i svi vidovi surogat majčinstva.

e. Zabranjuje se trgovina ljudskim reproduktivnim materijalom i proizvodima dobijenim od embriona.

f. Genetski materijal osobe se može analizirati, evidentirati ili učiniti javno dostupnim samo uz saglasnost dotične osobe ili ukoliko zakon to predviđa.

g. Svako lice ima pravo na pristup podacima koji se odnose na njegove pretke.

Član 119^{a61} Transplantaciona medicina

¹ Konfederacija donosi propise u oblasti transplantacije organa, tkiva i ćelija. Konfederacija pri tom obezbeđuje zaštitu ljudskog dostojanstva, privatnosti i zdravlja.

² Konfederacija naročito utvrđuje kriterijume za pravično dodeljivanje organa.

³ Svako doniranje ljudskih organa, tkiva i ćelija mora biti besplatno. Zabranjuje se trgovina ljudskim organima.

Član 120. Genetički inženjering u vanljudskom domenu*

¹ Ljudska bića i njihova životna sredina su zaštićeni od zloupotrebe genetičkog inženjeringa.

² Konfederacija donosi propise o upotrebi reproduktivnog i genetskog materijala životinja, biljaka i drugih organizama. Konfederacija pri tom uzima u obzir dostojanstvo ljudskih bića, kao i sigurnost ljudskih bića, životinja i životne sredine i štiti genetsku raznolikost životinjskih i biljnih vrsta.

Odeljak 9. Boravak i stalno nastanjivanje stranaca

Član 121. Zakonodavstvo o strancima i azilu^{*62}

¹ Konfederacija je odgovorna za zakonodavstvo o ulasku u Švajcarsku i izlasku iz nje, boravku i stalnom nastanjivanju stranaca i o odobrenju azila.

² Stranci mogu biti proterani iz Švajcarske ukoliko predstavljaju opasnost po bezbednost zemlje.

³ Bez obzira na njihov status prema Zakonu o stranim državljanima, strani državljani gube pravo boravka i sva druga zakonska prava za ostanak u Švajcarskoj ukoliko:

- a. budu osuđeni sa pravno obavezujućim dejstvom za krivično delo ubistva sa predumišljajem, silovanje ili bilo koji drugi ozbiljan seksualni delikt, bilo koje drugo nasilno krivično delo kao što je pljačka, krivično delo trgovine ljudima ili drogom, ili krivično delo razbojništva; ili

⁶¹ Usvojeno na referendumu 7. februara 1999. (Savezni dekret od 26. juna 1998, Dekret Saveznog veća od 23. marta 1999; AS 1999 1341; BB1 1997 III 653, 1998 3473, 1999 2912 8768).

* Sa prelaznom odredbom.

* Sa prelaznom odredbom.

⁶² Usvojeno na referendumu 9. februara 2014, na snazi od 9. februara 2014 (Savezni dekret od 27. septembra 2013, Dekret Saveznog veća od 13. maja 2014; AS 2014 1391; BB1 2011 6269, 2012 3869, 2013 291 7351, 2014 4117).

b. za nepropisno potraživanje socijalnog osiguranja ili socijalne pomoći.⁶³

⁴ Zakonodavac detaljnije definiše krivična dela obuhvaćena stavom 3. Zakonodavac može dodati dodatna krivična dela.⁶⁴

⁵ Stranci koji izgube svoje pravo boravka i sva druga zakonska prava da ostanu u Švajcarskoj u skladu sa stavovima 3. i 4. imaju se deportovati iz Švajcarske od strane nadležnog organa i izriče im se zabrana ulaska od 5-15 godina. U slučaju ponavljanja dela, izriče se zabrana ulaska od 20 godina.⁶⁵

⁶ Svako ko se ne pridržava zabrane ulaska ili na drugi način nezakonito uđe u Švajcarsku vrši prestup. Zakonodavac je dužan da donese odgovarajuće odredbe.⁶⁶

Član 121a⁶⁷ Kontrola imigracije*

¹ Švajcarska autonomno kontroliše imigraciju stranih državljana.

² Broj boravišnih dozvola za strance u Švajcarskoj ograničava se godišnjim kvantitativnim ograničenjima i kvotama. Kvantitativna ograničenja važe za sve dozvole izdate prema zakonodavstvu o strancima, uključujući i one koje se odnose na pitanja azila. Pravo na stalni boravak, spajanje porodice i socijalna davanja može biti ograničeno.

³ Godišnja kvantitativna ograničenja i kvote za strance na unosnim radnim mestima moraju se odrediti shodno opštim ekonomskim interesima Švajcarske, uz davanje prioritetima državljanima Švajcarske. Ograničenja i kvote moraju uključiti i one koji putuju preko granice na posao. Odlučujući kriterijumi za dodeljivanje boravišne dozvole prvenstveno su zahtev poslodavca, mogućnost integracije, kao i adekvatna, nezavisna sredstva za izdržavanje.

⁴ Ne mogu se zaključiti međunarodni sporazumi kojima se krši ovaj član.

⁵ Pojednosti se regulišu zakonom.

Odeljak 10. Građansko pravo, krivično pravo, metrologija

Član 122.⁶⁸ Građansko pravo

¹ Konfederacija je odgovorna za donošenje propisa u oblasti građanskog prava i zakona o parničkom postupku.

⁶³ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2010, na snazi od 28. novembra 2010. (Savezni dekret od 18. juna 2010, Dekret Saveznog veća od 17. marta 2011; AS 2011 1199; BB1 2008 1927, 2009 5097, 2010 4241, 2011 2771).

⁶⁴ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2010, na snazi od 28. novembra 2010. (Savezni dekret od 18. juna 2010, Dekret Saveznog veća od 17. marta 2011; AS 2011 1199; BB1 2008 1927, 2009 5097, 2010 4241, 2011 2771).

⁶⁵ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2010, na snazi od 28. novembra 2010. (Savezni dekret od 18. juna 2010, Dekret Saveznog veća od 17. marta 2011; AS 2011 1199; BB1 2008 1927, 2009 5097, 2010 4241, 2011 2771).

⁶⁶ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2010, na snazi od 28. novembra 2010. (Savezni dekret od 18. juna 2010, Dekret Saveznog veća od 17. marta 2011; AS 2011 1199; BB1 2008 1927, 2009 5097, 2010 4241, 2011 2771).

⁶⁷ Usvojeno na referendumu 9. februara 2014, na snazi od 9. februara 2014. (Savezni dekret od 27. septembra 2013, Dekret Saveznog veća od 13. maja 2014; AS 2014 1391; BB1 2011 6269, 2012 3869, 2013 291 7351, 2014 4117).

* Sa prelaznom odredbom.

⁶⁸ Usvojeno na referendumu 12. marta 2000, na snazi od 1. januara 2007. (Savezni dekret od 8. oktobra 1999, Dekret Saveznog veća od 17. maja 2000, Savezni dekret od 8. marta 2005; AS 2002 3148, 2006 1059; BB1 1997 I 1, 1999 8633, 2000 2990, 2001 4202).

² Kantoni su odgovorni za organizaciju sudova i vršenje pravde u građanskim stvarima, osim u slučaju kada zakon predviđa drukčije.

Član 123.⁶⁹ Krivično pravo

¹ Konfederacija je odgovorna za donošenje propisa u oblasti krivičnog prava i zakona o krivičnom postupku.

² Kantoni su odgovorni za organizaciju sudova i vršenje pravde u krivičnim stvarima, kao i izvršenje kazni i mera, osim u slučaju kada zakon predviđa drukčije.

³ Konfederacija može doneti propise o izvršenju kazni i mera. Ona može dati subvencije kantonima za:

- a. izgradnju kaznenih ustanova;
- b. poboljšanja u izvršenju kazni i mera;
- c. ustanove koje vrše vaspitne mere u korist dece, adolescenata i mlađih punoletnika.⁷⁰

Član 123a⁷¹

¹ Ukoliko se seksualni prestupnik ili nasilni prestupnik u izveštajima potrebnim za izricanje presude smatra izuzetno opasnim i njegovo stanje se smatra nepopravljivim, on se ima zatvoriti do kraja života zbog visokog rizika od ponavljanja dela. Nije dozvoljen rani otpust ili otpust uz privremenu dozvolu.

² Samo ukoliko naučni nalazi dokažu da se prestupnik može izlečiti i samim tim više ne predstavlja opasnost za građane mogu se pripremiti novi izveštaji. Ako se prestupnik otpusti na osnovu ovih novih izveštaja, organi koji odobravaju njegov otpust moraju prihvatiti odgovornost u slučaju njegovog ponavljanja dela.

³ Sve izveštaje kojima se procenjuje seksualni prestupnik ili nasilni prestupnik moraju pripremiti najmanje dva iskusna specijalista koji su nezavisni jedan od drugog. Izveštaji moraju uzeti u obzir sve principe važne za procenu.

Član 123b⁷² Vremenski nije ograničeno pravo na gonjenje ili kažnjavanje za seksualni ili pornografski delikt protiv dece predpubertetskog uzrasta

Pravo na gonjenje seksualnog ili pornografskog delikta protiv dece predpubertetskog uzrasta i kažnjavanje za takva dela nije vremenski ograničeno.

⁶⁹ Usvojeno na referendumu 12. marta 2000, na snazi od 1. aprila 2003. (Dekret Saveznog veća od 8. oktobra 1999, Dekret Saveznog veća od 17. maja 2000, Dekret Saveznog veća od 24. septembra 2002; AS 2002 3148; BB1 1997 I 1, 1999 8633, 2000 2990, 2001 4202).

⁷⁰ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

⁷¹ Usvojeno na referendumu 8. februara 2004 (Savezni dekret od 20. juna 2003, Dekret Saveznog veća od 21. aprila 2004; AS 2004 2341; BB1 2000 3336, 2001 3433, 2003 4434, 2004 2199).

⁷² Usvojeno na referendumu 30. novembra 2008, na snazi od 30. novembra 2008 (Savezni dekret od 13. juna 2008, Dekret Saveznog veća od 23. januara 2009; AS 2009 471; BB1 2006 3657, 2007 5369, 2008 5245, 2009 605).

Član 123^{c73} Mere u vezi sa deliktima protiv dece ili osoba koje nisu u sposobne da rasuđuju ili pruže otpor

Lice osuđeno za povredu seksualnog integriteta deteta ili izdržavanog lica permanentno gubi pravo da se bavi profesijom ili volonterskim aktivnostima koje uključuju maloletnike i izdržavana lica.

Član 124. Podrška žrtava

Konfederacija i kantoni se staraju da lica koja su pretrpela povredu fizičkog, duševnog ili seksualnog integriteta usled krivičnog dela dobiju podršku i adekvatnu naknadu ukoliko su se suočila sa finansijskim poteškoćama usled tog krivičnog dela.

Član 125. Metrologija

Konfederacija je odgovorna za zakonodavstvo o metrologiji.

Poglavlje 3. Finansijski sistem

Član 126.⁷⁴ Finansijsko upravljanje

¹ Konfederacija dugoročno održava u ravnoteži svoje prihode i rashode.

² Plafon ukupnih rashoda koje je potrebno odobriti u budžetu zasniva se na očekivanim prihodima nakon razmatranja ekonomske situacije.

³ Izuzetni finansijski uslovi mogu opravdati odgovarajuće povećanje plafona u smislu stava 2. Savezna skupština odlučuje o svakom povećanju saglasno članu 159. stav 3. tačka c.

⁴ Ukoliko ukupni rashodi saveznih računa prelaze plafon u smislu stavova 2. ili 3, u kasnijim godinama se ima izvršiti nadoknada tih dodatnih troškova.

⁵ Pojednosti su regulisane zakonom.

Član 127. Načelo oporezivanja

¹ Zakonom su regulisane glavne strukturne karakteristike svakog poreza, naročito onih obaveznih da plate porez, predmeta poreza i njegove procene.

² Pod uslovom da priroda poreza to dopušta, primenjuju se načela univerzalnosti i uniformnosti oporezivanja, kao i načelo oporezivanja prema platežnoj sposobnosti.

³ Zabranjuje se međukantonalno dvojno oporezivanje. Konfederacija preduzima neophodne mere.

Član 128. Direktni porezi*

¹ Konfederacija može nametnuti direktan porez:

- a. od najviše 11,5 procenata na prihod privatnih pojedinaca;

⁷³ Usvojeno na referendumu 18. maja 2014, na snazi od 18. maja 2014. (Dekret Saveznog veća od 20. februara 2014; AS 2014 2771; BB1 2009 7021, 2011 4435, 2012 8819, 2014 6349 1779).

⁷⁴ Usvojeno na referendumu 2. decembra 2001 (Savezni dekret od 22. juna 2001, Dekret Saveznog veća od 4. februara 2002; AS 2002 241; BB1 2000 4653, 2001 2387 2878, 2002 1209).

* Sa prelaznom odredbom.

b.⁷⁵ od najviše 8,5 procenata neto profita pravnih subjekata;

c.⁷⁶ ...

² Prilikom određivanja stope poreza, Konfederacija uzima u obzir opterećenje direktnog oporezivanja nametnutog od strane kantona i opština.

³ Što se tiče poreza na prihod privatnih pojedinaca, vršiće se redovne revizije kako bi se ublažile posledice povećanog poreskog opterećenja usled inflacije.

⁴ Porez procenjuju i naplaćuju kantoni. Najmanje 17 procenata bruto prihoda od oporezivanja se opredeljuje kantonima. Ovaj udeo se može smanjiti na 15 procenata ukoliko tako iziskuju posledice finansijskog ujednačavanja⁷⁷.

Član 129. Usklađivanje poreza

¹ Konfederacija utvrđuje načela za usklađivanje direktnih poreza nametnutih od strane Konfederacije, kantona i opština. Konfederacija uzima u obzir napore kantona za usklađivanje.

² Usklađivanje se ima proširiti na poresku obavezu, predmet poreza i poreski period, proceduralni zakon i zakon koji se odnosi na poreske prekršaje. Pitanja izuzeta od usklađivanja obuhvataju naročito poreske lestvice, poreske stope i poreska sledovanja.

³ Konfederacija može doneti propise za sprečavanje neopravdanih poreskih dobiti.

Član 130.⁷⁸ Porez na dodatu vrednost*

¹ Konfederacija može nametnuti porez na dodatu vrednost za snabdevanje robom, uslugama, uključujući i robe i usluge za ličnu upotrebu, kao i za uvoz, po standardnoj stopi od najviše 6,5 procenata i po smanjenoj stopi od najmanje 2,0 procenata.

² Zakon može predvideti oporezivanje usluga smeštaja po stopi između smanjene i standardne stope.⁷⁹

³ Ukoliko, usled demografskih promena, finansiranje starosnog, porodičnog i invalidskog osiguranja nije više zajemčeno, standardna stopa se može povećati najviše do 1 procentualnog poena i biti smanjena za najviše 0,3 procentualna poena.⁸⁰

⁷⁵ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2007. (Savezni dekret od 19. marta 2004, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 2. februara 2006; AS 2006 1057; BB1 2003 1531, 2004 1363, 2005 951).

⁷⁶ Ukinuto na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2007. (Savezni dekret od 19. marta 2004, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 2. februara 2006; AS 2006 1057; BB1 2003 1531, 2004 1363, 2005 951).

⁷⁷ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

⁷⁸ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004., na snazi od 1. januara 2007. (Savezni dekret od 19. marta 2004, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 2 februara 2006; AS 2006 1057; BB1 2003 1531, 2004 1363, 2005 951).

* Sa prelaznom odredbom.

⁷⁹ Zakonodavac je iskoristio ovo ovlašćenja; vidi član 25. stav 4. Zakona o porezu na dodatu vrednost od 12. juna 2009. godine (SR 641.20), u okviru kojeg stopa poreza na dodatu vrednost iznosi 3,8% (posebna stopa za usluge smeštaja), na snazi od 1. januara 2011. do 31. decembra 2017.

⁸⁰ Zakonodavac je iskoristio ovo ovlašćenja; vidi član 25 stavovi 1. i 2. Zakona o porezu na dodatu vrednost od 12. juna 2009. godine (SR 641.20) okviru kojeg stopa poreza na dodatu vrednost iznosi 8% (standardna stopa) i 2,5% (smanjena stopa) na snazi od 1. januara 2011. do 31. decembra. 2017.

^{3bis} Kako bi se finansirala železnička infrastruktura stope se povećavaju za 0,1 procentualni poen.⁸¹

⁴ Za smanjenje premija zdravstvenog osiguranja za osobe sa niskim primanjima koristi se 5 procenata nenamenskih prihoda, osim u slučaju da je za takve osobe zakonom predviđen alternativni metod pomoći.

Član 131. Posebni porezi na potrošnju*

¹ Konfederacija može nametnuti posebne poreze na potrošnju za:

- a. duvan i duvanske proizvode;
- b. destilovani alkohol;
- c. pivo;
- d. automobile i njihove delove;
- e. naftu, ostala mineralna ulja, prirodni gas i proizvode dobijene rafiniranjem tih resursa, kao i motorna goriva.

² Konfederacija takođe može nametnuti:

- a. doplatu poreza na potrošnju za motorna goriva uz izuzetak goriva za avijaciju;
- b. naknadu koja važi za motorna vozila koja sagorevaju druga sredstva osim motornih goriva u skladu sa stavom 1. tačka e.⁸²

^{2bis} Konfederacija nameće doplatu poreza na potrošnju za gorivo za avijaciju ukoliko novac nije dovoljan da se sprovedu zadaci predviđeni članom

87b u vezi sa vazдушnim saobraćajem.⁸³

³ Kantoni dobijaju procenat neto prihoda od oporezivanja destilovanog alkohola. Ta sredstva imaju se koristiti za suzbijanje uzroka i efekata zavisnosti od supstanci.

Član 132. Taksa i porez na izvoru

¹ Konfederacija može nametnuti taksu na hartije od vrednosti, na priznanice za premiju od osiguranja i druge komercijalne ugovore. Ugovori koje se odnose na imovinu i hipotekarne transakcije izuzet su od plaćanja takse.

² Konfederacija može nametnuti porez na izvoru na prihod od pokretne kapitalne imovine, na dobitak od lutrije i na dobit od osiguranja. Kantonima se opredeljuje 10 procenata prihoda od poreza.⁸⁴

⁸¹ Usvojeno na referendumu 9. februara 2014, na snazi od 1. januara 2016. (Savezni dekret od 20 juna 2013, Dekret Saveznog veća od 13. maja 2014, Dekret Saveznog veća od 2. juna 2014, Dekret Saveznog veća od 6. juna 2014; AS b 645; BB1 2010 6637, 2012 1577, 2013 4725 6518, 2014 4113 4117).

* Sa prelaznom odredbom.

⁸² Usvojeno na referendumu 12. februara 2017, na snazi od 1. januara 2018 (Savezni dekret od 30. septembra 2016, Dekret Saveznog veća od 10. novembra 2016. - AS 2017 6731; BB1 2015 2065, 2016 7587, 2017 3387).

⁸³ Usvojeno na referendumu 12. februara 2017, na snazi od 1. januara 2018 (Savezni dekret od 30. septembra 2016, Dekret Saveznog veća od 10. novembra 2016. - AS 2017 6731; BB1 2015 2065, 2016 7587, 2017 3387).

⁸⁴ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

Član 133. Carinske dažbine

Konfederacija je odgovorna za donošenje propisa o carinskim dažbinama i drugim dažbinama za prekogranično kretanje robe.

Član 134. Isključivanje kantonalnog i opštinskog oporezivanja

Sve ono što savezno zakonodavstvo proglasi predmetom ili izuzme od poreza na dodatu vrednost, posebne poreze na potrošnju, taksu ili porez na izvoru prihoda ne može biti predmet sličnih poreza od strane kantona ili opština.

Član 135.⁸⁵ Ujednačavanje finansijskih resursa i tereta

¹ Konfederacija donosi propise o pravičnom ujednačavanju finansijskih resursa i tereta između Konfederacije i kantona kao i među kantonima.

² Ujednačavanje finansijskih resursa i tereta naročito ima za cilj:

- a. smanjenje razlika između kantona u pogledu finansijske sposobnosti;
- b. jemči kantonima minimalni nivo finansijskih resursa;
- c. nadoknadu prekomernog finansijskog opterećenja pojedinačnih kantona usled geotopografskih i socio-demografskih faktora;
- d. podsticanje saradnje među kantonima na ujednačavanju tereta;
- e. očuvanje poreske konkurentnosti kantona putem nacionalnog i međukantonalnog poređenja.

³ Sredstva za ujednačavanje finansijskih resursa izdvajaju kantoni sa višim nivoom resursa i Konfederacija. Isplata koju vrše kantoni sa višim nivoom resursa iznose najmanje dve trećine a najviše 80 procenata isplate koji izvrši Konfederacija.

Četvrti deo Narod i kantoni**Poglavlje 1 Opšte odredbe****Član 136.** Politička prava

¹ Svi državljani Švajcarske stariji od osamnaest godina imaju politička prava u saveznim pitanjima, osim u slučaju kada nemaju pravnu sposobnost usled duševne bolesti ili duševne nesposobnosti. Svi državljani imaju ista politička prava i dužnosti.

² Oni mogu učestvovati u izborima za Nacionalno veće i na saveznim izborima, i mogu da pokreću ili potpisuju narodne inicijative ili zahteve za referendume o saveznim pitanjima.

Član 137. Političke partije

Političke partije doprinose formiranju mnjenja i volje naroda.

⁸⁵ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

Poglavlje 2. Inicijativa i referendum

Član 138. Narodna inicijativa kojom se zahteva potpuna revizija Saveznog ustava

¹ U roku od 18 meseci od zvaničnog objavljivanja njihove inicijative 100.000 glasača može predložiti potpunu reviziju Saveznog ustava.⁸⁶

² Taj predlog se ima podneti narodu na glasanje.

Član 139.⁸⁷ Narodna inicijativa kojom se zahteva delimična revizija Saveznog ustava u konkretnim uslovima

¹ U roku od 18 meseci od zvaničnog objavljivanja njihove inicijative 100.000 glasača može predložiti delimičnu reviziju Saveznog ustava.

² Narodna inicijativa za delimičnu reviziju Saveznog ustava može imati formu opšteg predloga ili konkretnog nacrta predloženih odredaba.

³ Ukoliko inicijativa nije saglasna uslovima za doslednost forme i predmeta, ili ukoliko krši obavezne odredbe međunarodnog prava, Savezna skupština istu proglašava nevažećom u celosti ili delimično.

⁴ Ukoliko je Savezna skupština saglasna sa inicijativom u formi opšteg predloga, ona priprema delimičnu reviziju na osnovu inicijative i podnosi je na glasanje narodu i kantonima. Ukoliko Savezna skupština odbije inicijativu, podnosi je na glasanje glasača. Glasači odlučuju da li se inicijativa usvaja. Ukoliko glasači glasaju za, Savezna skupština priprema odgovarajući zakon.

⁵ Inicijativa u formi konkretnog predloga podnosi se na glasanje glasačima i kantonima. Savezna skupština preporučuje da li bi inicijativu trebalo usvojiti ili odbiti. Savezna skupština može podneti protivpredlog na inicijativu.

Član 139a⁸⁸

Član 139b⁸⁹ Važeći postupak za inicijativu i protivpredlog

¹ Glasači istovremeno glasaju za inicijativu i protivpredlog.⁹⁰

² Glasači mogu glasati za oba predloga. U odgovoru na treće pitanje oni mogu navesti predlog koji preferiraju u slučaju prihvatanja oba.

⁸⁶ Usvojeno na referendumu 9. februara 2003, na snazi od 1. avgusta 2003. (Savezni dekret od 4. oktobra 2002, Dekret Saveznog veća od 25. marta 2003, Savezni dekret od 19. juna 2003; AS 2003 1949; BB1 2001 4803 6080, 2002 6485, 2003 3111 3954 3960).

⁸⁷ Usvojeno na referendumu 27. septembra 2009, na snazi od 27. septembra 2009. (Savezni dekret od 19. decembra 2008, Dekret Saveznog veća od 1. decembra 2009; AS 2009 6409; BB1 2008 2891 2907, 2009 13 8719).

⁸⁸ Usvojeno na referendumu 9. februara 2003. (Savezni dekret od 4. oktobra 2002, Dekret Saveznog veća od 25. marta 2003; AS 2003 1949; BB1 2001 4803 6080, 2002 6485, 2003 3111). Ukinuto na referendumu 27. septembra 2009, sa dejstvom od 27. septembra 2009. (Savezni dekret od 19. decembra 2008, Dekret Saveznog veća od 1. decembra 2009; AS 2009 6409; BB1 2008 2891 2907, 2009 13 8719). Ovaj član u svojoj verziji u Saveznom dekretu od 4. oktobra 2002. nikada nije stupio na snagu.

⁸⁹ Usvojeno na referendumu 9. februara 2003, stavovi 2. i 3. na snazi od 1. avgusta 2003. (Savezni dekret od 4. oktobra 2002, Dekret Saveznog veća od 25. marta 2003, Savezni dekret od 19. juna 2003; AS 2003 1949; BB1 2001 4803 6080, 2002 6485, 2003 3111 3954 3960). Stav 1. u svojoj verziji u Saveznom dekretu od 4. oktobra 2002. nikada nije stupio na snagu.

⁹⁰ Usvojeno na referendumu 27. septembra 2009, na snazi od 27. septembra 2009. (Savezni dekret od 19. decembra 2008, Dekret Saveznog veća od 1. decembra 2009; AS 2009 6409; BB1 2008 2891 2907, 2009 13 8719).

³ Ukoliko u odgovoru na treće pitanje jedan predlog za izmenu Ustava dobije više glasova glasača a drugi više glasova kantona, predlog koji stupa na snagu je onaj koji dobije viši zbir kada se saberu procenti glasova glasača i procenti glasova kantona na treće pitanje.

Član 140. Obavezni referendum

¹ Sledeće se ima staviti na glasanje naroda i kantona:

- a. izmene Saveznog ustava;
- b. pristupanje organizacijama za kolektivnu bezbednost ili nadnacionalnim zajednicama;
- c. hitni savezni zakoni koja ne počivaju na odredbi Ustava i čiji rok važenja prelazi jednu godinu. Takva savezni zakoni imaju se staviti na glasanje u roku od jedne godine od njihovog usvajanja od Savezne skupštine.

² Sledeće se ima staviti na glasanje naroda:

- a. narodne inicijative za potpunu reviziju Saveznog ustava;
- a^{bis} ⁹¹
- b. ⁹² narodne inicijative za delimičnu reviziju Saveznog ustava u formi predloga koje je odbila Savezna skupština;
- c. pitanje da li bi potpuna revizija Saveznog ustava trebalo da se sprovede, u slučaju da postoji nesaglasnost između dva veća.

Član 141. Fakultativni referendum

¹ Ukoliko u roku od 100 dana od zvaničnog objavljivanja propisa 50.000 glasača ili bilo kojih osam kantona podnese zahtev, sledeće se stavlja na glasanje naroda:⁹³

- a. savezni zakoni;
- b. hitni savezni zakoni čiji rok važenja prelazi jednu godinu;
- c. savezni dekreti, pod uslovom da Ustav ili zakon to zahtevaju;
- d. međunarodni ugovori koji:
 1. su neograničenog trajanja i ne mogu biti raskinuti,
 2. predviđaju pristupanje međunarodnoj organizaciji,
 - 3.⁹⁴ sadrže važne zakonodavne odredbe ili čija primena zahteva donošenje saveznog zakonodavstva.

⁹¹ Usvojeno na referendumu 9. februara 2003. (Savezni dekret od 4. oktobra 2002, Dekret Saveznog veća od 25. marta 2003; AS 2003 1949; BB1 2001 4803 6080, 2002 6485, 2003 3111). Ukinuto na referendumu 27. septembra 2009, sa dejstvom od 27. septembra 2009. (Savezni dekret od 19. decembra 2008, Dekret Saveznog veća od 1. decembra 2009; AS 2009 6409; BB1 2008 2891 2907, 2009 13 8719). Ova tačka u svojoj verziji u Saveznom dekretu od 4. oktobra 2002. nikada nije stupila na snagu.

⁹² Usvojeno na referendumu 27. septembra 2009, na snazi od 27. septembra 2009. (Savezni dekret od 19. decembra 2008, Dekret Saveznog veća od 1. decembra 2009; AS 2009 6409; BB1 2008 2891 2907, 2009 13 8719).

⁹³ Usvojeno na referendumu 9. februara 2003., na snazi od 1. avgusta 2003. (Savezni dekret od 4. oktobra 2002, Dekret Saveznog veća od 25. marta 2003, Savezni dekret od 19. juna 2003; AS 2003 1949; BB1 2001 4803 6080, 2002 6485, 2003 3111 3954 3960).

⁹⁴ Usvojeno na referendumu 9. februara 2003., na snazi od 1. avgusta 2003. (Savezni dekret od 4. oktobra 2002, Dekret Saveznog veća od 25. marta 2003, Savezni dekret od 19. juna 2003; AS 2003 1949; BB1 2001 4803 6080, 2002 6485, 2003 3111 3954 3960).

2 ...⁹⁵**Član 141^a** Primena međunarodnih ugovora

¹ Ukoliko je odluka o ratifikaciji nekog međunarodnog ugovora predmet obaveznog referenduma, Savezna skupština može u odluku o ratifikaciji uneti amandmane na Ustav koji predviđaju primenu ugovora.

² Ukoliko je odluka o ratifikaciji međunarodnog ugovora predmet fakultativnog referenduma, Savezna skupština može u odluku o ratifikaciji uneti amandmane zakona koji predviđaju primenu ugovora.

Član 142. Potrebna većina

¹ Predlozi koji su podneti na glasanje naroda se prihvataju ako ih odobri većina onih koji su glasali.

² Predlozi stavljeni na glasanje naroda i kantona prihvataju se ako ih odobri većina onih koji su glasali i većina kantona.

³ Rezultat glasanja naroda u kantonu određuje glasanje dotičnog kantona.

⁴ Kantoni Obvalden, Nidvalden, Bazel grad, Bazel provincija, Apencel Auseroden i Apencel Ineroden imaju pola kantonalnog glasa svaki.

Peti deo Savezna ovlašćenja**Poglavlje 1. Opšte odredbe****Član 143.** Pravo glasa

Svaka osoba sa pravom glasa može biti birana za Nacionalno veće, Savezno veće ili Savezni vrhovni sud.

Član 144. Nekompatibilnost

¹ Nijedan član Nacionalnog veća, Veća država, Saveznog veća ili sudija Saveznog vrhovnog suda ne može istovremeno biti član bilo kojeg drugog od ovih organa.

² Nijedan član Saveznog veća ili sudija Saveznog vrhovnog suda sa punim radnim vremenom ne može obavljati neku drugu saveznu ili kantonalnu funkciju ili vršiti neku drugu unosnu ekonomsku aktivnost.

³ Dalji vidovi nekompatibilnosti mogu se predvideti zakonom.

⁹⁵ Ukinuto na referendumu 9. februara 2003, sa dejstvom od 1. avgusta. 2003. (Savezni dekret od 4. oktobra 2002, Dekret Saveznog veća od 25. marta 2003, Savezni dekret od 19. juna 2003; AS 2003 1949; BB1 2001 4803 6080, 2002 6485, 2003 3111 3954 3960).

⁹⁶ Usvojeno na referendumu 9. februara 2003., na snazi od 1. avgusta 2003. (Savezni dekret od 4. oktobra 2002, Dekret Saveznog veća od 25. marta 2003, Savezni dekret od 19. juna 2003; AS 2003 1949; BB1 2001 4803 6080, 2002 6485, 2003 3111 3954 3960).

Član 145. Mandat

Članovi Nacionalnog veća i Saveznog veća, kao i savezni kancelar biraju se na mandat od četiri godine. Sudije Saveznog vrhovnog suda imaju mandat od šest godina.

Član 146. Odgovornost države

Konfederacija je odgovorna za štetu i gubitke nezakonito izazvane od strane njenih organa prilikom vršenju službenih aktivnosti.

Član 147. Postupak konsultacija

Kantoni, političke partije i zainteresovane grupe se pozivaju da iznesu svoja mišljenja prilikom pripreme važnog zakonodavstva ili drugih projekata od suštinskog uticaja, kao i u vezi sa bitnim međunarodnim ugovorima.

Poglavlje 2. Savezna skupština**Odeljak 1. Organizacija****Član 148.** Status

¹ Savezna skupština je najviši organ Konfederacije, u zavisnosti od prava naroda i kantona.

² Savezna skupština se sastoji od dva doma, Nacionalnog veća i Veća država; oba doma imaju jednak položaj.

Član 149. Sastav i izbor Nacionalnog veća

¹ Nacionalno veće je sastavljeno od 200 predstavnika naroda.

² Predstavници se biraju neposredno od strane građana na osnovu sistema proporcionalne zastupljenosti. Opšti izbori se održavaju svake četiri godine.

³ Svaki kanton čini biračko telo.

⁴ Mesta se opredeljuju kantonima na osnovu njihovog relativnog stanovništva. Svaki kanton ima najmanje jedno mesto.

Član 150. Sastav i izbor Veća država

¹ Veće država je sačinjeno od 46 predstavnika kantona.

² Kantoni Obvalden, Nidvalden, Bazel grad, Bazel provincija, Apencel Auseroden i Apencel Ineroden biraju po jednog predstavnika. Ostali kantoni biraju po dva predstavnika.

³ Kantoni određuju pravila izbora svojih predstavnika u Veću država.

Član 151. Zasedanja

¹ Veća redovno održavaju sednice. Zakazivanje sednica je utvrđeno zakonom.

² Savezno veće ili jedna četvrtina članova jednog od dva veća mogu tražiti održavanje vanredne sednice veća.

Član 152. Predsedavanje

Svako veće bira predsednika i prvog potpredsednika iz reda svojih članova na mandat od jedne godine. Nije dozvoljen reizbor sledeće godine.

Član 153 Skupštinski odbori

¹ Svako veće formira odbore iz redova svoji članova.

² Zakon može predvideti zajedničke odbore.

³ Odborima se zakonom mogu delegirati konkretna ovlašćenja koja po svojoj prirodi ne mogu biti zakonodavna.

⁴ Kako bi ispunili svoje dužnosti, odbori imaju pravo na informacije i na uvid u dokumenta i ovlašćenje da sprovedu istrage. Delokrug tih prava i ovlašćenja reguliše se zakonom.

Član 154. Skupštinske grupe

Poslanici Savezne skupštine mogu formirati skupštinske grupe.

Član 155. Skupštinske službe

Savezna skupština ima na raspolaganju skupštinske službe. Savezna skupština može tražiti usluge kancelarija Savezne uprave. Pojediniosti su regulisane zakonom.

Odeljak 2. Procedura**Član 156.** Odvojeni postupci

¹ Postupci Saveznog veća i Veća država vode se odvojeno.

² Za odluke Savezne skupštine potrebna je saglasnost oba doma.

³ Zakon predviđa odredbe kojima se obezbeđuje da se u slučaju nesaglasnosti između veća donose odluke o:

- a. važenju ili delimičnom nevaženju narodne inicijative;
- b.⁹⁷ sprovođenju narodne inicijative u vidu opšteg predloga usvojenog od naroda;
- c.⁹⁸ sprovođenju saveznog dekreta kojim se započinje potpuna revizija Saveznog ustava odobrenog od naroda;
- d. budžetu ili bilo kojoj njegovoj izmeni.⁹⁹

Član 157. Zajednički postupci

¹ Nacionalno veće i Veće država vode zajedničke postupke kao Ujedinjena savezna skupština pod predsedavanjem predsednika Nacionalnog veća kako bi:

⁹⁷ Usvojeno na referendumu 27. septembra 2009, na snazi od 27. septembra 2009. (Savezni dekret od 19. decembra 2008, Dekret Saveznog veća od 1. decembra 2009; AS 2009 6409; BB1 2008 2891 2907, 2009 13 8719).

⁹⁸ Usvojeno na referendumu 27. septembra 2009, na snazi od 27. septembra 2009. (Savezni dekret od 19. decembra 2008, Dekret Saveznog veća od 1. decembra 2009; AS 2009 6409; BB1 2008 2891 2907, 2009 13 8719).

⁹⁹ Usvojeno na referendumu 9. februara 2003, tačke a i d na snazi od 1. avgusta 2003.

(Savezni dekret od 4. oktobra 2002, Dekret Saveznog veća od 25. marta 2003, Savezni dekret od 19. juna 2003; AS 2003 1949; BB1 2001 4803 6080, 2002 6485, 2003 3111 3954 3960).

- a. održali izbore;
- b. odlučili o sukobima nadležnosti između dva najviša savezna organa;
- c. odlučili o zahtevima za pomilovanje.

² Ujedinjena savezna skupština se takođe sastaje prilikom posebnih događaja i saslušanja objava Saveznog veća.

Član 158. Javni sastanci

Sastanci veća su otvoreni za javnost. Zakon može predvideti izuzetke.

Član 159. Kvorum i neophodna većina

¹ Veća imaju kvorum ako je prisutna većina njihovih članova.

² U oba veća i Ujedinjenoj saveznoj skupštini odluke se donose većinom glasova onih koji glasaju.

³ Međutim, saglasnost apsolutne većine članova svakog od dva veća neophodna je za:

- a. proglašenje saveznog akta hitnim;
- b. odredbe o subvencijama, kreditnom jemstvu ili plafonima za potrošnju koji uključuju nereкурentne rashode ili više od 20 miliona franaka ili nove reкурentne rashode od preko 2 miliona franaka;
- c.¹⁰⁰ povećanje opštih rashoda u slučaju vanrednih finansijskih uslova u smislu člana 126. stav 3.

⁴ Savezna skupština ukazom može prilagoditi subvencije u smislu stava 3. tačka b u skladu sa inflacijom.¹⁰¹

Član 160. Pravo na podnošenje inicijativa i predloga

¹ Svaki član veća, skupštinske grupe, skupštinskog odbora ili kantona ima pravo da podnese inicijativu Saveznoj skupštini.

² Članovi veća i Savezno veće imaju pravo da podnesu predloge po poslovima koji su predmet diskutuje.

Član 161. Zabrana primanja instrukcija za glasanje

¹ Nijedan član Savezne skupštine ne može glasati na osnovu instrukcija druge osobe.

² Članovi moraju obelodaniti svoje veze sa interesnim grupama.

Član 162. Imunitet

¹ Članovi savezne skupštine i Saveznog veća kao i savezni kancelar neće biti pozvani na odgovornost za izjave date u Skupštini ili u svojim organima.

² Zakon može predvideti drukčije vidove imuniteta i proširiti njegov delokrug da bi uključio druge osobe.

¹⁰⁰ Usvojeno na referendumu 2. decembra 2001. (Savezni dekret od 22. juna 2001, Dekret Saveznog veća od 4. februara 2002; AS 2002 241; BB1 2000 4653, 2001 2387 2878, 2002 1209).

¹⁰¹ Usvojeno na referendumu 2. decembra 2001. (Savezni dekret od 22. juna 2001, Dekret Saveznog veća od 4. februara 2002; AS 2002 241; BB1 2000 4653, 2001 2387 2878, 2002 1209).

Odeljak 3. Ovlašćenja

Član 163. Vidovi propisa Savezne skupštine

¹ Savezna skupština donosi odredbe koje obrazuju obavezujuće pravne propise u formi saveznog zakona ili uredbe.

² Ostali propisi se proglašavaju u vidu saveznog dekreta. Savezni dekret koji ne podleže referendumu poznat je kao „jednostavan savezni dekret“.

Član 164. Zakonodavstvo

¹ Sve bitne odredbe koje uspostavljaju obavezujuće pravne propise moraju se doneti u vidu saveznog zakona. Ovo naročito obuhvata osnovne odredbe o:

- a. upražnjavanju političkih prava;
- b. ograničavanju ustavnih prava;
- c. pravima i obavezama lica;
- d. poreskim obveznicima, kao i predmetu i proceni poreza i carinskih dažbina;
- e. dužnostima i uslugama Konfederacije;
- f. obavezama kantona u vezi sa sprovođenjem i primenom saveznog zakona;
- g. organizaciji i proceduri saveznih organa.

² Zakonodavna ovlašćenja se mogu delegirati saveznim zakonom, osim kada je to zabranjeno Saveznim ustavom.

Član 165. Hitno zakonodavstvo

¹ Savezni zakoni čije stupanje na snagu se ne može odložiti (hitni savezni zakoni) mogu se proglasiti hitnim apsolutnom većinom članova dva veća i stupaju na snagu trenutno. Takvi zakoni moraju biti ograničenog trajanja.

² Ukoliko se po hitnom saveznom zakonu zatraži referendum, zakon se ima ukinuti jednu godinu nakon usvajanja od Savezne skupštine ukoliko u međuvremenu nije odobren od naroda.

³ Hitan savezni zakon koji ne počiva na Ustavu ima se ukinuti jednu godinu nakon usvajanja od Savezne skupštine ukoliko u međuvremenu nije odobren od naroda i kantona. Svaki takav zakon mora biti ograničenog trajanja.

⁴ Hitan savezni zakon koji nije odobren narodnim glasanjem ne može biti obnovljen.

Član 166. Spoljni odnosi i međunarodni ugovori

¹ Savezna skupština učestvuje u oblikovanju spoljne politike i nadzire održavanje spoljnih odnosa.

² Ona odobrava međunarodne ugovore, izuzev onih koje zaključi Savezno veće u okviru zakonske odredbe ili međunarodnog ugovora.

Član 167. Finansije

Savezna skupština određuje rashode Konfederacije, usvaja budžet i odobrava savezne račune.

Član 168. Imenovanja

¹ Savezna skupština bira članove Saveznog veća, Savezne kancelarije, sudije Saveznog vrhovnog suda i, u vreme rata, vrhovnog komandanta oružanih snaga („general“).

² Savezna skupština se može ovlastiti zakonom da vrši ili potvrđuje druga imenovanja.

Član 169. Nadzor

¹ Savezna skupština vrši nadzor Saveznog veća i Savezne uprave, saveznih sudova i ostalih tela kojima su povereni zadaci Konfederacije.

² Službena tajna ne važi u radu sa posebnim delegacijama nadzornih odbora obrazovanim shodno zakonu.

Član 170. Valorizacija delotvornosti

Savezna skupština vrši valorizaciju delotvornosti saveznih mera.

Član 171. Zadaci Saveznog veća

Savezna skupština može dodeliti funkcije Saveznom veću. Pojediniosti su regulisane zakonom, naročito instrumenti kojima Savezna skupština može intervenisati u poslovima za koje je nadležno Savezno veće.

Član 172. Odnosi između Konfederacije i kantona

¹ Savezna skupština se stara o održavanju dobrih odnosa između Konfederacije i kantona.

² Savezna skupština jemči kantonalne ustave.

³ Savezna skupština odlučuje da li da odobri međukantonalne sporazume i ugovore između kantona i trećih zemalja kada Savezno veće ili neki kanton izjavi prigovor na takav ugovor.

Član 173. Dodatne dužnosti i ovlašćenja

¹ Savezna skupština ima sledeće dodatne dužnosti i ovlašćenja:

- a. Preduzimanje mera za zaštitu spoljne bezbednosti, nezavisnosti i neutralnosti Švajcarske.
- b. Preduzimanje mera za zaštitu unutrašnje bezbednosti.
- c. Ako vanredne okolnosti iziskuju, donosi propise ili jednostavne savezne dekrete kako bi ispunila svoje dužnosti u okviru tačaka (a) i (b).
- d. Regulisanje aktivne službe i mobilisanje oružanih snaga ili njihovih odeljenja za ovu svrhu.
- e. Preduzimanje mera za primenu saveznog prava.
- f. Rešenje o punovažnosti narodnih inicijativa koje ispunjavaju formalne uslove.
- g. Učešće u opštem planiranju državnih aktivnosti.
- h. Odlučivanje o pojedinačnim aktima kada savezni akt to izričito predviđa.
- i. Odlučivanje o sukobima nadležnosti između najviših saveznih organa.
- k. Odlučivanje o pomilovanju i amnestiji.

² Savezna skupština se takođe bavi pitanjima koja potpadaju pod ovlašćenja Konfederacije i za koja nije nadležan nijedan drugi organ.

³ Saveznoj skupštini se zakonom mogu delegirati druge dužnosti i ovlašćenja.

Poglavlje 3. Savezno veće i Savezna uprava

Odeljak 1. Organizacija i procedura

Član 174. Savezno veće

Savezno veće je najviši rukovodeći i izvršni organ Konfederacije.

Član 175. Sastav i izbori

¹ Savezno veće se sastoji od sedam članova.

² Članove Saveznog veća bira Savezna skupština nakon svakih opštih izbora za Nacionalno veće.

³ Oni se biraju na mandat od četiri godine. Svaki državljanin Švajcarske sa pravom kandidovanja za Nacionalno veće može biti izabran u Savezno veće.¹⁰²

⁴ Prilikom izbora Saveznog veća potrebno je obratiti pažnju da su različiti geografski i jezički regioni zemlje zastupljeni na odgovarajući način.¹⁰³

Član 176. Predsedništvo

¹ Predsednik Konfederacije predsedava Saveznim većem.

² Predsednika i potpredsednika saveznog veća bira Savezna skupština iz reda članova Saveznog veća na mandat od jedne godine.

³ Nije dozvoljen reizbor naredne godine. Predsednik ne može biti izabran na funkciju potpredsednika naredne godine.

Član 177. Načelo kolegijalnosti i raspodele odeljenja

¹ Savezno veće donosi odluke kao kolegijum.

² U svrhu pripreme i realizacije, poslovi Saveznog veća se dodeljuju njegovim pojedinačnim članovima prema odeljenju.

³ Poslovi mogu biti delegirani i neposredno obavljani od strane odeljenja ili njihovih podređenih administrativnih jedinica, a u tim slučajevima je zajemčeno pravo na pravni prigovor.

Član 178. Savezna uprava

¹ Savezno veće je zaduženo za Saveznu upravu. Ono obezbeđuje da je propisno organizovana i da delotvorno izvršava svoja zaduženja.

² Savezna uprava je organizovana u vidu odeljenja a svakim odeljenjem rukovodi član Saveznog veća.

³ Administrativna zaduženja se mogu zakonom delegirati javnim ili privatnim organizacijama, subjektima ili licima koja nisu deo Savezne uprave.

¹⁰² Usvojeno na referendumu 7. februara 1999. (Savezni dekret od 9. oktobra 1998, Dekret Saveznog veća od 2. marta 1999; AS 1999 1239; BB1 1993 IV 554, 1994 III 1370, 1998 4800, 1999 2475 8768).

¹⁰³ Usvojeno na referendumu 7. februara 1999. (Savezni dekret od 9. oktobra 1998, Dekret Saveznog veća od 2. marta 1999; AS 1999 1239; BB1 1993 IV 554, 1994 III 1370, 1998 4800, 1999 2475 8768).

Član 179. Savezna kancelarija

Savezna kancelarija je opšta administrativna služba Saveznog veća. Njome rukovodi savezni kancelar.

Odeljak 2. Ovlašćenja**Član 180.** Vladina politika

¹ Savezno veće odlučuje o ciljevima politike savezne vlade i sredstvima kojima bi ista trebalo da se postigne. Savezno veće planira i koordiniše državne aktivnosti.

² Savezno veće o svojim aktivnostima u celosti i pravovremeno obaveštava javnost, osim u slučaju kada važniji javni ili privatni interesi to sprečavaju.

Član 181. Pravo na iniciranje zakonodavstva

Savezno veće Saveznoj skupštini podnosi predloge za zakonodavstvo Savezne skupštine.

Član 182. Donošenje zakona i primena zakonodavstva

¹ Savezno veće proglašava zakonodavne odredbe u vidu propisa, pod uslovom da shodno Ustavu ili zakonu ima ovlašćenja da to učini.

² Savezno veće se stara o sprovođenju zakonodavstva, rezolucija Savezne skupštine i presuda saveznih pravosudnih organa.

Član 183. Finansije

¹ Savezno veće priprema finansijski plan i predlog budžeta i priprema savezne račune.

² Savezno veće se stara o urednom finansijskom upravljanju.

Član 184. Spoljni odnosi

¹ Savezno veće je zaduženo za spoljne odnose zavisno od prava na učešće Savezne skupštine. Savezno veće zastupa Švajcarsku u inostranstvu.

² Savezno veće potpisuje i ratifikuje međunarodne ugovore. Ono ih podnosi Saveznoj skupštini na odobrenje.

³ Kada zaštita interesa zemlje tako iziskuje, Savezno veće može doneti propise i rešenja. Propisi su ograničenog trajanja.

Član 185. Spoljna i unutrašnja bezbednost

¹ Savezno veće preduzima mere za zaštitu spoljne bezbednosti, nezavisnosti i neutralnosti Švajcarske.

² Savezno veće preduzima mere za zaštitu unutrašnje bezbednosti.

³ Savezno veće, u primeni ovog člana, može doneti propise i rešenja kako bi suzbilo postojeće ili neposredne pretnje ozbiljnog remećenja javnog reda ili unutrašnje ili spoljne bezbednosti. Ti propisi su ograničenog trajanja.

⁴ U slučajevima vanrednog stanja Savezno veće može mobilisati oružane snage. Kada mobiliše više od 4.000 pripadnika oružanih snaga za aktivnu službu ili kada se očekuje da će raspoređivanje tih trupa trajati više od tri nedelje, neophodno je održavanje zasedanja Savezne skupštine bez odlaganja.

Član 186. Odnosi između Konfederacije i kantona

¹ Savezno veće je odgovorno za očuvanje odnosa između Konfederacije i kantona i saraduje sa kantonima.

² Savezno veće može odobriti kantonalno zakonodavstvo kada se od njega to zahteva saveznim zakonom.

³ Savezno veće može izjaviti prigovor na ugovore između kantona i stranih država.

⁴ Savezno veće obezbeđuje saglasnost sa saveznim pravom, kao i sa kantonalnim ustavima i kantonalnim ugovorima i preduzima mere neophodne da se ispuni ova dužnost.

Član 187. Dodatne dužnosti i ovlašćenja

¹ Savezno veće takođe ima sledeće dužnosti i ovlašćenja:

- a. Nadzor Savezne uprave i drugih organa zaduženih saveznim zaduženjima.
- b. Redovno izveštavanje Savezne skupštine o obavljanju svojih poslova, kao i o situaciji u Švajcarskoj.
- c. Vršiti imenovanja za koja nije nadležan nijedan drugi organ.
- d. Postupanje po žalbama na način predviđen zakonom.

² Ostale dužnosti i ovlašćenja mogu se zakonom delegirati Saveznom veću.

Poglavlje 4.¹⁰⁴ Savezni vrhovni sud i ostali pravosudni organi

Član 188. Status

¹ Savezni vrhovni sud je najviši sudski organ Konfederacije.

² Njegova organizacija i procedure regulisani su zakonom.

³ Savezni vrhovni sud ima sopstvenu administraciju.

Član 189. Nadležnost Saveznog vrhovnog suda

¹ Savezni vrhovni sud raspravlja po sporovima koji se odnose na povredu:

- a. saveznog prava;
- b. međunarodnog prava;
- c. međukantonalnog prava;
- d. kantonalnog ustavnog prava;
- e. autonomije opština i ostalih kantonalnih jemstava u korist javnih korporacija;

¹⁰⁴ Usvojeno na referendumu 12. marta 2000, na snazi od 1. januara 2007. (Savezni dekret od 8. oktobra 1999, Dekret Saveznog veća od 17. maja 2000, Savezni dekret od 8. marta 2005; AS 2002 3148, 2006 1059; BB1 1997 I 1, 1999 8633, 2000 2990, 2001 4202).

f. saveznih i kantonalnih odredaba o političkim pravima.

¹bis ...¹⁰⁵

² Savezni vrhovni sud održava ročišta u vezi sa sporovima između Konfederacije i kantona ili između kantona.

³ Nadležnost Saveznog vrhovnog suda može biti proširena zakonom.

⁴ Akta Savezne skupštine ili Saveznog veća mogu biti osporena pred Saveznim vrhovnim sudom. Izuzeci se mogu predvideti zakonom.

Član 190. Važeći zakon

Savezni vrhovni sud i drugi pravosudni organi primenjuju savezna akta i međunarodno pravo.

Član 191. Pristup Saveznom vrhovnom sudu

¹ Pristup Saveznom vrhovnom sudu zajemčen je zakonom.

² Za sporove koji se ne odnose na pravno pitanje od suštinskog značaja, zakon može odrediti ograničenje za iznos spora.

³ Zakon može isključiti pristup Saveznom vrhovnom sudu u vezi sa konkretnim stvarima.

⁴ Zakon može predvideti pojednostavljenu proceduru za očigledno neosnovane žalbe.

Član 191a¹⁰⁶ Ostali savezni pravosudni organi

¹ Konfederacija imenuje krivični sud koji rešava krivične predmete koji prema zakonu potpadaju pod saveznu nadležnost. Zakon može dodeliti dodatna ovlašćenja Saveznom krivičnom sudu.

² Konfederacija imenuje sudske organe za rešavanje sporova iz javnog prava koji su u nadležnosti Savezne uprave.

³ Zakon može predvideti dodatne savezne pravosudne organe.

Član 191b Kantonalni pravosudni organi

¹ Kantoni određuju sudske organe koji rešavaju građanske i sporove iz javnog prava i krivične predmete.

² Kantoni mogu odrediti zajedničke pravosudne organe.

Član 191c Nezavisnost pravosuđa

Pravosudni organi su nezavisni u vršenju svojih pravosudnih ovlašćenja i dužni su da postupaju samo prema zakonu.

¹⁰⁵ Usvojeno na referendumu 9. februara 2003. (Savezni dekret od 4. oktobra 2002, Dekret Saveznog veća od 25. marta 2003; AS 2003 1949; BB1 2001 4803 6080, 2002 6485, 2003 3111). Ukinuto na referendumu 27. septembra 2009, sa dejstvom od 27. septembra 2009. (Savezni dekret od 19. decembra 2008, Dekret Saveznog veća od 1. decembra 2009; AS 2009 6409; BB1 2008 2891 2907, 2009 13 8719). Ova stav u svojoj verziji iz Saveznog dekreta od 4. oktobra 2002. nikada nije stupio na snagu.

¹⁰⁶ Usvojeno na referendumu 12. marta 2000, stav 1. na snazi od 1. aprila 2003, stavovi 2. i 3. na snazi od 1. septembra 2005 (Savezni dekret od 8. oktobra 1999, Dekret Saveznog veća od 17. maja 2000, Savezni dekret od 24. septembra 2002; AS 2002 3148; BB1 1997 I 1, 1999 8633, 2000 2990, 2001 4202, 2005 1475).

Šesti deo

Revizija Saveznog ustava i prelazne odredbe

Poglavlje 1. Revizija

Član 192. Načelo

¹ Savezni ustav u svako doba može biti potpuno ili delimično revidiran.

² Svaka revizija Saveznog ustava vrši se zakonodavnim postupkom, osim u slučaju kada Savezni ustav i zakonodavstvo koje na njemu počiva predviđaju drukčije.

Član 193. Potpuna revizija

¹ Potpunu reviziju Saveznog ustava može predložiti narod ili neko od dva veća ili se može predložiti putem dekreta Savezne skupštine.

² Ukoliko inicijativa potekne od naroda ili ukoliko dva doma nisu u stanju da se saglase, narod odlučuje da li je potrebno sprovesti potpunu reviziju.

³ Ukoliko narod glasa za potpunu reviziju, novi izbori se održavaju za oba doma.

⁴ Ne smeju se prekršiti mandatne odredbe međunarodnog prava.

Član 194. Delimična revizija

¹ Delimičnu reviziju Saveznog ustava može zatražiti narod ili Savezna skupština putem dekreta.

² Svaka delimična revizija mora poštovati načelo kohezije predmeta i ne sme prekršiti mandatne odredbe međunarodno prava.

³ Narodna inicijativa za delimičnu reviziju mora takođe poštovati načelo doslednosti forme.

Član 195. Početak

Potpuno ili delimično revidirani Savezni ustav stupa na snagu kada isti odobre narod i kantoni.

Poglavlje 2. Prelazne odredbe

Član 196. Prelazne odredbe u smislu Saveznog dekreta od 18. decembra 1998. godine o novom Saveznom ustavu¹⁰⁷

1. Prelazna odredba člana 84. (Transalpski tranzitni saobraćaj)

Prelazak tranzitnog teretnog prevoza sa puteva na železnicu se mora završiti za deset godina od usvajanja narodne inicijative za zaštitu planinskih regiona od tranzitnog saobraćaja.

¹⁰⁷ Usvojeno na referendumu 3. marta 2002 (Savezni dekret od 5. oktobra 2001, Dekret Saveznog veća od 26. aprila 2002; AS 2002 885; BB1 2000 2453, 2001 1183 5731, 2002 3690).

2. *Prelazna odredba člana 85. (Paušalna naknada za teška vozila)*

¹ Konfederacija nameće godišnju naknadu za korišćenje puteva koji su otvoreni za opšti saobraćaj domaćih i stranih motornih vozila čija maksimalna dopustiva težina prelazi 3,5 tona.

² Navedena naknada iznosi:

a. za kamione sa prikolicom i poluprikolicom težine	Fr.
- preko 3,5 do 12 t	650
- preko 12 do 18 t	2000
- preko 18 do 26 t	3000
- preko 26 t	4000
b. za prikolice težine	Fr.
- preko 3,5 do 8 t	650
- preko 8 do 10 t	1500
- preko 10 t	2000
c. za autobuse	650

³ Stope naknade se mogu prilagoditi putem saveznog zakona u onoj meri koliko je to opravdano troškovima drumskog saobraćaja.

⁴ Osim toga, Savezno veće putem propisa može uskladiti tarifu za kategoriju preko 12 t u skladu sa stavom 2. kako bi se pridržavalo svake izmene težinske kategorije sadržane u Zakonu o drumskom saobraćaju od 19. decembra 1958.¹⁰⁸

⁵ Za vozila koja nisu na putu u Švajcarskoj cele godine, Savezno veće će odrediti pogodne srazmerne stope naknade. Savezno veće uzima u obzir troškove naplate naknade.

⁶ Savezno veće reguliše primenu naknade. Savezno veće može odrediti stope u smislu stava 2. za specijalne kategorije vozila, izuzeti neka vozila od plaćanja naknade i doneti posebne propise, naročito za putovanja u pogranična područja. Takvi propisi ne smeju dovesti do toga da vozila registrovana u inostranstvu imaju povlašćeniji tretman od švajcarskih vozila. Savezno veće može predvideti novčane kazne u slučaju prekršaja. Kantoni naplaćuju naknadu za vozila registrovana u Švajcarskoj.

⁷ Naknada se može eliminisati ili ukinuti zakonom.

⁸ Ova odredba važi do stupanja na snagu Zakona o naknadi za teška vozila od 19. decembra 1997. godine¹⁰⁹.

3. *Prelazna odredba člana 86. (Korišćenje naknada za dužnosti i troškove u vezi sa drumskim transportom), člana 87. (Železnički i drugi prevoznici) i člana 87a (Železnička infrastruktura)¹¹⁰*

¹ Glavni železnički projekti obuhvataju novu železničku vezu preko Alpa (NRLA)

¹⁰⁸ SR 741.01

¹⁰⁹ SR 641.81

¹¹⁰ Usvojeno na referendumu 12. februara 2017, na snazi od 1. januara 2018

(Savezni dekret od 30. septembra 2016, Dekret Saveznog veća od 10. novembra 2016. - AS 2017 6731; BB1 2015 2065, 2016 7587, 2017 3387).

RAIL 2000, povezivanje istočne i zapadne Švajcarske sa Mrežom pruga velike brzine Evrope, kao i poboljšanje zaštite od buke duž mreže pruga aktivnim i pasivnim merama.

² Do pune isplate kamate i otplate avansa datih za fond shodno članu 87a stav 2, novac u skladu sa članom 86. stav 2. tačka e opredeljivaće se posebnom finansijskom programu za drumski transport u skladu sa članom 86. stav 4. umesto u fond u skladu sa članom 86. stav 2.¹¹¹

^{2bis} Za finansiranje železničke infrastrukture i samim tim finansiranje kamate i otplate avansa izvršenih u fond u skladu sa članom 87a stav 2, Savezno veće može koristiti novac u skladu sa stavom 2. do 31. decembra 2018. godine. Novac se obračunava u skladu sa članom 86. stav 2. tačka 2.¹¹²

^{2ter} Procenat u skladu sa članom 86. stav 2. tačka f važiće nakon dve godine od stupanja na snagu ove odredbe. Pre toga iznosi 5 procenata.¹¹³

³ Finansiranje glavnih železničkih projekata u skladu sa stavom 1. obavlja se preko fonda u okviru člana 87a stav 2.¹¹⁴

⁴ Četiri glavna železnička projekta u smislu stava 1. usvajaju se saveznim zakonima. Za svaki glavni projekat potrebno je u celosti obezbediti dokaz neophodnosti i spremnosti za realizaciju. U slučaju projekta NRLA, svaka faza gradnje predstavlja predmet saveznog zakona. Savezna skupština odobrava neophodno finansiranje putem kreditnog jemstva. Savezno veće odobrava faze gradnje i određuje vremenske rasporede.

⁵ Ova odredba važi do zaključivanja građevinskih radova i finansiranja (putem otplate avansa) glavnih železničkih projekata pomenutih u stavu 1.

4. *Prelazna odredba člana 90. (Nuklearna energija)*

Do 23. septembra 2000. godine neće se izdavati opšte i građevinske dozvole, kao i dozvole za pokretanje ili rad novih objekata za proizvodnju nuklearne energije.

5. *Prelazna odredba člana 95. (Privatne ekonomske aktivnosti)*

Kantoni su dužni da uzajamno priznaju svoje kvalifikacije u obrazovanju i usavršavanju do proglašenja saveznog zakonodavstva.

6. *Prelazna odredba člana 102. (Nacionalne ekonomske zalihe)*

¹ Konfederacija jemči nacionalne zalihe hlebnog žita i pekarskog brašna.

² Ova prelazna odredba ostaje na snazi najkasnije do 31. decembra 2003. godine.

¹¹¹ Usvojeno na referendumu 12. februara 2017, na snazi od 1. januara 2018 (Savezni dekret od 30. septembra 2016, Dekret Saveznog veća od 10. novembra 2016. - AS 2017 6731; BB1 2015 2065, 2016 7587, 2017 3387).

¹¹² Usvojeno na referendumu 12. februara 2017, na snazi od 1. januara 2018 (Savezni dekret od 30. septembra 2016, Dekret Saveznog veća od 10. novembra 2016. - AS 2017 6731; BB1 2015 2065, 2016 7587, 2017 3387).

¹¹³ Usvojeno na referendumu 12. februara 2017, na snazi od 1. januara 2018 (Savezni dekret od 30. septembra 2016, Dekret Saveznog veća od 10. novembra 2016. - AS 2017 6731; BB1 2015 2065, 2016 7587, 2017 3387).

¹¹⁴ Usvojeno na referendumu 9. februara 2014, na snazi od 1. januara 2016. (Savezni dekret od 20. juna 2013, Dekret Saveznog veća od 13. maja 2014, Dekret Saveznog veća od 2. juna 2014, Dekret Saveznog veća od 6. juna 2014; AS 2015 645; BB1 2010 6637, 2012 1577, 2013 4725 6518, 2014 4113 4117).

7. *Prelazna odredba člana 103. (Strukturalna politika)*

Najviše deset godina od datuma stupanja na snagu Ustava kantoni mogu da zadrže postojeće propise koji uslovljavaju da je za otvaranje novih firmi potrebno ustanoviti potrebu, kako bi se jemčilo postojanje važnih delova konkretnih branši hotelijerske i restauraterske industrije.

8.¹¹⁵ ...

9. *Prelazna odredba člana 110. stav 3. (Nacionalni dan Švajcarske konfederacije)*

¹ Pojediniosti reguliše Savezno veće do stupanja na snagu izmenjenog saveznog zakonodavstva.

² Nacionalni dan Švajcarske konfederacije neće biti uračunat u broj državnih praznika u skladu sa članom 18. stav 2. Zakona o zapošljavanju.¹¹⁶

10.¹¹⁷ ...

11. *Prelazna odredba člana 113. (Profesionalna penzijska šema)*

Osigurana lica koja pripadaju generaciji zaposlenih u vreme uvođenja profesionalne penzijske šeme i samim tim ne uplaćuju doprinose tokom punog perioda dobijaju zakonski definisana minimalna primanja, shodno svojim prihodima, u trajanju od 10 do 20 godina od stupanja na snagu Zakona.

12.¹¹⁸ ...

13.¹¹⁹ *Prelazna odredba člana 128. (Trajanje poreskog nameta)*

Ovlašćenje nametanja direktnog saveznog poreza ograničava se do kraja 2020. godine.

14.¹²⁰ *Prelazna odredba člana 130. (Porez na dodatu vrednost)¹²¹*

¹ Ovlašćenje nametanja poreza na dodatu vrednost ograničava se do kraja 2020. godine.

² Kako bi se jemčilo finansiranje invalidskog osiguranja, Savezno veće podiže stope poreza na dodatu vrednost od 1. januara 2011. do 31. decembra 2017. godine kao što sledi: ...

¹¹⁵ Član 106. je revidiran 11. marta 2012. godine.

¹¹⁶ SR 822.11

¹¹⁷ Ukinuto na referendumu 28. novembra 2004, sa dejstvom od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 6. novembra 2006; AS 2007 5665; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951)

¹¹⁸ Član 126 je revidiran 2. decembra 2001. godine.

¹¹⁹ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004., na snazi od 1. januara 2006 (Savezni dekret od 19. marta 2004, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 2. februara 2006; AS 2006 1056; BB1 2003 1531, 2004 1363, 2005 951).

¹²⁰ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004., na snazi od 1. januara 2007. (Savezni dekret od 19. marta 2004, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 2. februara 2006; AS 2006 1057; BB1 2003 1531, 2004 1363, 2005 951).

¹²¹ Usvojeno na referendumu 27. septembra 2009, na snazi od 1. januara 2011 (Savezni dekret od 13. juna 2008 i od 12. juna 2009, Dekret Saveznog veća od 7. septembra 2010; AS 2010 3821; BB1 2005 4623, 2008 5241, 2009 4371 4377 4379 8719).

³ Prihodi od povećanja stopa u skladu sa stavom 2. opredeljuju se u celosti Fondu invalidskog osiguranja.¹²²

⁴ Kako bi se osiguralo finansiranje železničke infrastrukture, Savezno veće povećava poreske stope iz člana 25. Zakona o porezu na dodatu vrednost donetog 12. juna 2009. godine¹²³ od 1. januara 2018. godine za 0,1 procentualni poen, u slučaju produženja vremenskog ograničenja iz stava 1. najkasnije do 31. decembra 2030. godine.¹²⁴

⁵ Celokupan iznos prihoda od povećanja prema stavu 4. opredeljuje se Fondu iz člana 87a.¹²⁵

15. Prelazna odredba člana 131. (Porez na pivo)

Do stupanja na snagu saveznog zakona¹²⁶ porez na pivo se naplaćuje saglasno trenutnom zakonu.

16.¹²⁷...

Član 197.¹²⁸ Prelazne odredbe nakon usvajanja Saveznog ustava od 18. aprila 1999. godine

1. *Pristupanje Švajcarske Ujedinjenim nacijama*

¹ Švajcarska pristupa Ujedinjenim nacijama.

² Savezno veće je ovlašćeno da podnese prijavu Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija (UN) tražeći pristupanje Švajcarske organizaciji, zajedno sa deklaracijom prihvatanja obaveza sadržanih u Povelji UN¹²⁹.

2.¹³⁰ *Prelazna odredba člana 62. (Školsko obrazovanje)*

Od dana stupanja na snagu Saveznog dekreta donetog 3. oktobra 2003. godine¹³¹ o novom sistemu finansijskog ujednačavanja i raspodeli zadataka između Konfederacije i kantona, kantoni, do trenutka odobrenja sopstvenih strategija za škole za decu sa posebnim potrebama, ali u najkraćem periodu od tri godine, preuzimaju odgovornost za tekuće isplate izvršene iz invalidskog osiguranja za obrazovanje osoba sa posebnim potrebama (uključujući i predškolsko obrazovanje dece sa

¹²² Usvojeno na referendumu 27. septembra 2009, na snazi od 1. januara 2011 (Savezni dekret od 13. juna 2008 i od 12. juna 2009, Dekret Saveznog veća od 7. septembra 2010; AS 2010 3821; BB1 2005 4623, 2008 5241, 2009 4371 4377 4379 8719).

¹²³ SR 641.20

¹²⁴ Usvojeno na referendumu 9. februara 2014, na snazi od 1. januara 2016. (Savezni dekret od 20. juna 2013, Dekret Saveznog veća od 13. maja 2014, Dekret Saveznog veća od 2. juna 2014, Dekret Saveznog veća od 6. juna 2014; AS 2015 645; BB1 2010 6637, 2012 1577, 2013 4725 6518, 2014 4113 4117).

¹²⁵ Usvojeno na referendumu 9. februara 2014, na snazi od 1. januara 2016. (Savezni dekret od 20. juna 2013, Dekret Saveznog veća od 13. maja 2014, Dekret Saveznog veća od 2. juna 2014, Dekret Saveznog veća od 6. juna 2014; AS 2015 645; BB1 2010 6637, 2012 1577, 2013 4725 6518, 2014 4113 4117).

¹²⁶ SR 641.411. Zakon o porezu na pivo od 6. oktobra 2006. godine stupio je na snagu 1. jula 2007. godine.

¹²⁷ Ukinuto na referendumu 28. novembra 2004., sa dejstvom od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća of 3 Oct 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

¹²⁸ Usvojeno na referendumu 3. marta 2002. (Savezni dekret od 5. oktobra 2001, Dekret Saveznog veća od 26. april 2002; AS 2002 885; BB1 2000 2453, 2001 1183 5731, 3690).

¹²⁹ SR 0.120

¹³⁰ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

¹³¹ AS 2007 5765

posebnim potrebama u skladu sa članom 19. Saveznog zakona od 19. juna 1959. godine¹³² o invalidskom osiguranju).

3.¹³³ Prelazna odredba člana 83. (Nacionalni putevi)

Kantoni grade nacionalne puteve navedene u saveznom dekretu od 21. juna 1960. godine¹³⁴ o mreži nacionalnih puteva (stanje na dan početka Saveznog dekreta od 3. oktobra 2003. godine¹³⁵ o novom sistemu finansijskog ujednačavanja i raspodeli zadataka između Konfederacije i kantona) u skladu sa propisima i podležu nadzoru Konfederacije. Konfederacija i kantoni dele troškove. Učešće u troškovima pojedinačnog kantona određuje se na osnovu tereta koji dotičnom kantonu nameću nacionalni putevi, njegovog interesa u tim putevima i finansijske sposobnosti kantona.

¹³² SR 831.20

¹³³ Član 83. je revidiran. Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008 (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

¹³⁴ SR 725.113.11

¹³⁵ AS 2007 5765

4.¹³⁶ *Prelazna odredba člana 112b (Promovisanje rehabilitacije lica sa pravom na invalidska primanja)*

Od dana stupanja na snagu saveznog dekreta od 3. oktobra 2003. godine¹³⁷ o novom sistemu ujednačavanja i raspodeli zadataka između Konfederacije i kantona, kantoni preuzimaju odgovornost za tekuće isplate iz invalidskog osiguranja institucijama, radionicama i rezidencijalnim domovima dok ne usvoje strategiju za osobe sa invaliditetom koja reguliše dodeljivanje kantonalnih doprinosa za gradnju i vođenje institucija koje prihvataju stanovnike koji nisu iz dotičnog kantona, najmanje tri godine.

5.¹³⁸ *Prelazna odredba člana 112c (Pomoć starijim osobama i osobama sa invaliditetom)*

Trenutna davanja prema članu 101.bis Saveznog akta od 20. decembra 1946.¹³⁹ o starosnom i porodičnom osiguranju za pomoć i negu u kući za starije osobe i osobe sa invaliditetom i dalje isplaćuju kantoni do stupanja na snagu kantonalnih uredbi o finansiranju pomoći i nege u kući.

7.¹⁴⁰ *Prelazna odredba člana 120. (Genetički inženjering u vanljudskom domenu)*

Švajcarska poljoprivreda ostaje oslobođena genetičkog inženjeringa u periodu od pet godina od usvajanja ove ustavne odredbe. Konkretno, sledeće ne može biti uvezeno niti plasirano na tržište:

- a. genetski modifikovane biljke sposobne da se razmnožavaju, delovi biljaka i seme planirano za korišćenje u životnoj sredini u poljoprivredi, hortikulturi ili šumama;
- b. genetski modifikovane životinje planirane za proizvodnju hrane i drugi poljoprivredni proizvodi.

8.¹⁴¹ *Prelazna odredba člana 121. (Prebivalište i stalni boravak za strane državljane)*

Zakonodavac je dužan da definiše i doda dela obuhvaćena članom 121. stav 3. i da donese krivične odredbe vezano za nezakonit ulazak u skladu sa članom 121. stav 6. u roku od pet godina od usvajanja člana 121. stavova 3-6. od strane naroda i kantona.

9.¹⁴² *Prelazna odredba člana 75b (Drugi dom)*

¹ Ukoliko relevantno zakonodavstvo ne stupi na snagu u roku od dve godine od usvajanja člana 75b, Savezno veće propisom donosi neophodne izvršne odredbe za gradnju, prodaju i uknjiženje u zemljišni registar.

¹³⁶ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

¹³⁷ AS 2007 5765

¹³⁸ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2004, na snazi od 1. januara 2008. (Dekret Saveznog veća od 3. oktobra 2003, Dekret Saveznog veća od 26. januara 2005, Dekret Saveznog veća od 7. novembra 2007; AS 2007 5765; BB1 2002 2291, 2003 6591, 2005 951).

¹³⁹ SR 831.10

¹⁴⁰ Usvojeno na referendumu 27. novembra 2005 (Savezni dekret od 17. juna 2005, Dekret Saveznog veća od 19. januara 2006; AS 2006 89; BB1 2003 6903, 2004 4937, 2005 4039, 2006 1061).

¹⁴¹ Usvojeno na referendumu 28. novembra 2010, na snazi od 28. novembra 2010. (Savezni dekret od 18. juna 2010, Dekret Saveznog veća od 17. marta 2011; AS 2011 1199; BB1 2008 1927, 2009 5097, 2010 4241, 2011 2771).

¹⁴² Usvojeno na referendumu 11. marta 2012, na snazi od 11. marta 2012. (Savezni dekret od 17. juna 2011, Dekret Saveznog veća od 20. juna 2012; AS 2012 3627; BB1 2008 1113 8757, 2011 4825, 2012 6623).

² Ništavne su građevinske dozvole za drugi dom izdate između 1. januara godine koja je nastupila po usvajanju člana 75b i datuma kada izvršne odredbe stupe na snagu.

10.¹⁴³ *Prelazna odredba člana 95. stav 3.*

Do stupanja na snagu zakonskih odredaba Savezno veće donosi neophodne odredbe za primenu u roku od jedne godine od usvajanja člana 95. stav 3. od strane naroda i kantona.

11.¹⁴⁴ *Prelazna odredba člana 121a (Kontrola imigracije)*

¹ O međunarodnim sporazumima protivrečnim članu 121a mora se ponovo pregovarati i isti izmeniti u roku od tri godine od njihovog usvajanja od strane naroda i kantona.

² Ukoliko zakonodavstvo za primenu člana 121a nije stupilo na snagu u roku od tri godine od njegovog usvajanja od naroda i kantona, Savezno veće donosi privremene odredbe za primenu u vidu propisa. Datum početka: 1. januar 2000.¹⁴⁵

Završne odredbe Saveznog dekreta od 18. decembra 1998. Godine

II

¹ Ukida se Savezni ustav Švajcarske konfederacije od 29. maja 1874. godine¹⁴⁶.

² Sledeće odredbe Saveznog ustava, koje moraju biti ponovo propisane kao pisano pravo i dalje važe do stupanja na snagu odgovarajućih zakonskih odredaba:

a. Član 32^{quater} stav 6.¹⁴⁷

Zabranjuje se neformalna prodaja na ulici i ostali vidovi putujuće prodaje alkohola.

b. Član 36.^{quinquies} stav 1. prva rečenica, 2. druga-poslednja rečenica i 4. druga rečenica¹⁴⁸

¹ Za korišćenje nacionalnih puteva prvog i drugog reda Konfederacija nameće godišnju naknadu od 40 franaka svakom švajcarskom i stranom motornom vozilu i prikolici čija ukupna težina ne prelazi 3,5 tona.

² ... Savezno veće može osloboditi konkretna vozila plaćanja naknade i doneti posebne propise, naročito za putovanja u pogranične oblasti. Takvi propisi ne smeju dovesti do povlašćenijeg tretmana vozila registrovanih u inostranstvu od švajcarskih vozila. Savezno veće može nametnuti novčane kazne za kršenje

¹⁴³ Usvojeno na referendumu 11. marta 2012, na snazi od 11. marta 2012. (Savezni dekret od 17 juna 2011, Dekret Saveznog veća od 20 juna 2012; AS 2012 3627; BB1 2008 1113 8757, 2011 4825, 2012 6623).

¹⁴⁴ Usvojeno na referendumu 9. februara 2014, na snazi od 9. februara 2014. (Savezni dekret od 27. septembra 2013, Dekret Saveznog veća od 13. maja 2014; AS 2014 1391; BB1 2011 6269, 2012 3869, 2013 291 7351, 2014 4117).

¹⁴⁵ Savezni dekret od 28. septembra 1999 (AS 1999 2555; BB1 1999 7922)

¹⁴⁶ [BS 1 3; AS 1949 1511, 1951 606, 1957 1027, 1958 362 768 770, 1959 224 912,

1961 476, 1962 749 1637 1804, 1964 97, 1966 1672, 1969 1249, 1970 1649,

1971 325 905 907, 1972 1481 1484, 1973 429 1051 1455, 1974 721, 1975 1205,

1976 713 715 2003, 1977 807 1849 2228 2230, 1978 212 484 1578, 1979 678,

1980 380, 1981 1243 1244, 1982 138, 1983 240 444, 1984 290, 1985 150, 151 658 659 1025 1026 1648, 1987 282

1125, 1988 352, 1991 246 247 1122, 1992 1578 1579, 1993 3040 3041, 1994 258 263 265 267 1096 1097 1099

1101, 1995 1455, 1996 1490 1491 1492 2502, 1998 918 2031, 1999 741 743 1239 1341]

¹⁴⁷ Član 105.

¹⁴⁸ Član 86. stav 2.

propisa. Kantoni naplaćuju naknadu za vozila registrovana u Švajcarskoj i prate pridržavanje svih vozila sa propisima.

⁴ ... Ova naknada se može proširiti saveznim zakonom kako bi obuhvatila dodatne kategorije vozila koje nisu obavezne da plaćaju naknadu za teška vozila.

c. Član 121.bis stavovi 1, 2. i stav 3. prva i druga rečenica¹⁴⁹

¹ Ukoliko savezna skupština odluči da podnese protivpredlog, glasačima se postavljaju tri pitanja na istom glasačkom listiću. Svaki glasač ima neograničeno pravo da izjavi:

1. da li glasa za narodnu inicijativu za postojeći zakon;
2. da li glasa sa protivpredlog za postojeći zakon;
3. koji od dva predloga bi trebalo da stupi na snagu u slučaju da narod i kantoni izaberu oba predloga za postojeći zakon.

² Apsolutna većina se računa odvojeno za svako pitanje. Ne razmatraju se pitanja na koja nije odgovoreno.

³ Ukoliko se prihvate i narodna inicijativa i protivpredlog, odlučuju rezultati na treće pitanje. Na snagu stupa predlog koji dobije najveći broj glasova naroda i kantona na ovo pitanje.

III

Savezna skupština prilagođava izmene Saveznog ustava od 29. maja 1874. godine u novi Savezni ustav u pogledu njihove forme. Dekret donet s tim u vezi nije predmet referendum.

IV

¹ Ovaj dekret se ima podneti na glasanje narodu i kantonima.

² Savezna skupština određuje datum njegovog početka.

¹⁴⁹ Vidi sad: Član 139b..

Sadržaj

Savezni ustav	2
Švajcarske konfederacije	2
Preambula	2
Prvi deo Opšte odredbe	2
Član 1. Švajcarska konfederacija.....	2
Član 2. Ciljevi.....	2
Član 3. Kantoni.....	3
Član 4. Nacionalni jezici	3
Član 5. Vladavina prava	3
Član 5a. Supsidijarnost.....	3
Član 6. Individualna i kolektivna odgovornost.....	3
Drugi deo Osnovna prava, državljanstvo i društveni ciljevi	3
Poglavlje 1. Osnovna prava	3
Član 7. Ljudsko dostojanstvo	3
Član 8. Jednakost pred zakonom	3
Član 9. Zaštita od proizvoljnog postupanja i načelo dobre vere.....	3
Član 10. Pravo na život i ličnu slobodu.....	4
Član 11. Zaštita dece i mladih	4
Član 12. Pravo na pomoć u slučaju potrebe	4
Član 13. Pravo na privatnost.....	4
Član 14. Pravo na stupanje u brak i zasnivanje porodice	4
Član 15. Sloboda veroispovesti i savesti	4
Član 16. Sloboda izražavanja i informisanja	4
Član 17. Sloboda medija.....	5
Član 18. Sloboda korišćenja svakog jezika	5
Član 19. Pravo na osnovno obrazovanje	5
Član 20. Akademske slobode	5
Član 21. Sloboda umetničkog izražavanja	5
Član 22. Sloboda okupljanja.....	5
Član 23. Sloboda udruživanja	5
Član 24. Sloboda nastanjivanja.....	5
Član 25. Zaštita od proterivanja, izručenja i deportacije	5
Član 26. Jemstvo svojine.....	5
Član 27. Ekonomska sloboda	6

Član 28.	Pravo na osnivanje profesionalnih udruženja	6
Član 29.	Opšta proceduralna jemstva	6
Član 29a.	Jemstvo pristupa sudovima	6
Član 30.	Sudski postupci	6
Član 31.	Lišavanje slobode.....	7
Član 32.	Krivični postupci.....	7
Član 33.	Pravo na peticije.....	7
Član 34.	Politička prava.....	7
Član 35.	Poštovanje osnovnih prava.....	7
Član 36.	Ograničenja osnovnih prava.....	7
Poglavlje 2.	Državljanstvo i politička prava	8
Član 37.	Državljanstvo	8
Član 38.	Sticanje i prestanak državljanstva	8
Član 39.	Upražnjavanje političkih prava	8
Član 40.	Švajcarci u inostranstvu	8
Poglavlje 3	Socijalni ciljevi	9
Član 41.	9
Poglavlje 1.	Odnosi između Konfederacije i kantona.....	9
Odeljak 1.	Dužnosti Konfederacije i kantona	9
Član 42.	Dužnosti Konfederacije.....	9
Član 43.	Dužnosti kantona.....	9
Član 43a	Načela dodeljivanja i ispunjavanja državnih zadataka.....	9
Odeljak 2.	Saradnja između Konfederacije i kantona.....	10
Član 44.	Načela	10
Član 45.	Učešće u saveznom odlučivanju	10
Član 46.	Sprovođenje saveznog prava.....	10
Član 47.	Autonomija kantona.....	10
Član 48.	Sporazumi između kantona.....	11
Član 48a	Proglašenje opšte primene i uslov učešća	11
Član 49.	Prvenstvo i saglasnost sa saveznim pravom.....	11
Odeljak 3.	Opštine	12
Član 50.	12
Odeljak 4.	Savezna jemstva	12
Član 51.	Kantonalni ustavi	12
Član 52.	Ustavni poredak	12

Član 53.	Broj i teritorija kantona	12
Poglavlje 2.	Ovlašćenja.....	12
Odeljak 1.	Odnosi sa stranim državama	12
Član 54.	Spoljni odnosi	12
Član 55.	Učešće kantona u odlukama o spoljnoj politici.....	12
Član 56.	Odnosi između kantona i stranih država	13
Odeljak 2.	Bezbednost, nacionalna odbrana, civilna odbrana	13
Član 57.	Bezbednost.....	13
Član 58.	Oružane snage.....	13
Član 59.	Vojna i alternativna služba.....	13
Član 60.	Organizacija, obuka i oprema oružanih snaga	13
Član 61.	Civilna odbrana	14
Odeljak 3.	Obrazovanje, istraživanje i kultura	14
Član 61a	Švajcarsko obrazovno područje	14
Član 62.	Školsko obrazovanje*	14
Član 63.	Stručno obrazovanje i obuke.....	15
Član 63a	Ustanove višeg obrazovanja.....	15
Član 64.	Istraživanje.....	15
Član 64a	Kontinuirano obrazovanje i obuke	16
Član 65.	Statistika.....	16
Član 66.	Dotacije za obrazovanje	16
Član 67.	Podsticanje dece i mladih.....	16
Član 67a	Muzičko obrazovanje.....	17
Član 68.	Sport.....	17
Član 69.	Kultura	17
Član 70.	Jezici	17
Član 71.	Film.....	17
Član 72.	Crkva i država	17
Odeljak 4.	Životna sredina i prostorno planiranje.....	18
Član 73.	Održivi razvoj	18
Član 74.	Zaštita životne sredine	18
Član 75.	Prostorno planiranje	18
Član 75a	Državni premer zemljišta	18
Član 75b	Drugi dom*	18
Član 76.	Vode.....	19

Član 77.	Šume	19
Član 78.	Zaštita prirodne i kulturne baštine	19
Član 79.	Ribolov i lov	19
Član 80.	Zaštita životinja.....	19
Odeljak 5.	Javni građevinski radovi i saobraćaj	20
Član 81.	Javni građevinski radovi	20
Član 81a	Javni saobraćaj	20
Član 82.	Drumski saobraćaj.....	20
Član 83.	Putna infrastruktura.....	20
Član 84.	Tranzitni saobraćaj preko Alpa*	21
Član 85.	Naknada za teška vozila*	21
Član 85a	Naknada za korišćenje nacionalnih puteva	21
Član 86.	Korišćenje naknade za zadatke i troškove u vezi sa drumskim saobraćajem*	21
Član 87.	Železnički i drugi vidovi saobraćaja*	22
Član 87a	Železnička infrastruktura*	22
Član 87b	Korišćenje naknada za zadatke i troškove u vezi sa vazdušnim saobraćajem	23
Član 88.	Pešačke putanje i staze za planinarenje.....	23
Odeljak 6.	Energija i komunikacija	23
Član 89.	Energetska politika.....	23
Član 90.	Nuklearna energija*	24
Član 91.	Transport energije	24
Član 92.	Poštanske i telekomunikacione usluge.....	24
Član 93.	Radio i televizija	24
Odeljak 7.	Privreda	24
Član 94.	Načelo privrednog sistema.....	24
Član 95.	Profesionalne aktivnosti u privatnom sektoru*	24
Član 96.	Politika konkurentnosti	25
Član 97.	Zaštita potrošača	25
Član 98.	Banke i osiguravajuća društva	25
Član 99.	Monetarna politika	26
Član 100.	Ekonomska politika.....	26
Član 101.	Spoljna ekonomska politika	26
Član 102.	Nacionalne ekonomske zalihe.....	26
Član 103.	Strukturalna politika.....	27
Član 104.	Poljoprivreda.....	27

Član 104a	Bezbednost hrane	27
Član 105.	Alkohol	28
Član 107.	Oružje i ratni materijal.....	28
Odeljak 8. Stanovanje, zapošljavanje, socijalno osiguranje i zdravstvo		29
Član 108.	Izgradnja stambenog prostora i vlasništvo na domovima.....	29
Član 109.	Stanodavac i podstanar.....	29
Član 110.	Zapošljavanje	29
Član 111.	Starosna, porodična i invalidska penzija	29
Član 112.	Starosno, porodično i invalidsko osiguranje.....	30
Član 112a	Dopunska davanja	30
Član 112b	Promovisanje rehabilitacije osoba koje ostvaruju pravo na invalidska davanja*	31
Član 112c	Pomoć starijim osobama i osobama sa invaliditetom*	31
Član 113.	Profesionalna penzijska šema*	31
Član 114.	Osiguranje za slučaj nezaposlenosti	31
Član 115.	Podrška osoba sa potrebama.....	32
Član 116.	Dečiji dodatak i materinsko osiguranje	32
Član 117.	Zdravstveno i osiguranje u slučaju nezgode.....	32
Član 117a	Primarna zdravstvena zaštita.....	32
Član 118.	Zaštita zdravlja.....	32
Član 118a	Komplementarna medicina	33
Član 118b	Istraživanja na ljudima	33
Član 119.	Reproduktivna medicina i genetički inženjering koji uključuje ljude	33
Član 119a	Transplantaciona medicina.....	34
Član 120.	Genetički inženjering u vanljuskom domenu*	34
Odeljak 9. Boravak i stalno nastanjivanje stranaca.....		34
Član 121.	Zakonodavstvo o strancima i azilu*	34
Član 121a	Kontrola imigracije*	35
Odeljak 10. Građansko pravo, krivično pravo, metrologija.....		35
Član 122.	Građansko pravo	35
Član 123.	Krivično pravo	36
Član 123a	36
Član 123b	Vremenski nije ograničeno pravo na gonjenje ili kažnjavanje za seksualni ili pornografski delikt protiv dece predpubertetskog uzrasta	36
Član 123c	Mere u vezi sa deliktima protiv dece ili osoba koje nisu u sposobne da rasuđuju ili pruže otpor	37

Član 124.	Podrška žrtava	37
Član 125.	Metrologija.....	37
Poglavlje 3.	Finansijski sistem.....	37
Član 126.	Finansijsko upravljanje	37
Član 127.	Načelo oporezivanja.....	37
Član 128.	Direktni porezi*	37
Član 129.	Usklađivanje poreza	38
Član 130.	Porez na dodatu vrednost*	38
Član 131.	Posebni porezi na potrošnju*.....	39
Član 132.	Taksa i porez na izvoru.....	39
Član 133.	Carinske dažbine	40
Član 134.	Isključivanje kantonalnog i opštinskog oporezivanja.....	40
Član 135.	Ujednačavanje finansijskih resursa i tereta	40
Četvrti deo	Narod i kantoni.....	40
Poglavlje 1	Opšte odredbe	40
Član 136.	Politička prava.....	40
Član 137.	Političke partije.....	40
Poglavlje 2.	Inicijativa i referendum.....	41
Član 138.	Narodna inicijativa kojom se zahteva potpuna revizija Saveznog ustava	41
Član 139.	Narodna inicijativa kojom se zahteva delimična revizija Saveznog ustava u konkretnim uslovima	41
Član 139a	41
Član 139b	Važeći postupak za inicijativu i protivpredlog.....	41
Član 140.	Obavezni referendum	42
Član 141.	Fakultativni referendum	42
Član 141a	Primena međunarodnih ugovora	43
Član 142.	Potrebna većina.....	43
Peti deo	Savezna ovlašćenja	43
Poglavlje 1.	Opšte odredbe	43
Član 143.	Pravo glasa	43
Član 144.	Nekompatibilnost	43
Član 145.	Mandat	44
Član 146.	Odgovornost države	44
Član 147.	Postupak konsultacija.....	44
Poglavlje 2.	Savezna skupština	44

Odeljak 1.	Organizacija	44
Član 148.	Status.....	44
Član 149.	Sastav i izbor Nacionalnog veća	44
Član 150.	Sastav i izbor Veća država.....	44
Član 151.	Zasedanja	44
Član 152.	Predsedavanje.....	45
Član 153.	Skupštinski odbori.....	45
Član 154.	Skupštinske grupe	45
Član 155.	Skupštinske službe	45
Odeljak 2.	Procedura	45
Član 156.	Odvojeni postupci	45
Član 157.	Zajednički postupci.....	45
Član 158.	Javni sastanci	46
Član 159.	Kvorum i neophodna većina	46
Član 160.	Pravo na podnošenje inicijativa i predloga.....	46
Član 161.	Zabrana primanja instrukcija za glasanje	46
Član 162.	Imunitet	46
Odeljak 3.	Ovlašćenja.....	47
Član 163.	Vidovi propisa Savezne skupštine	47
Član 164.	Zakonodavstvo	47
Član 165.	Hitno zakonodavstvo	47
Član 166.	Spoljni odnosi i međunarodni ugovori.....	47
Član 167.	Finansije.....	47
Član 168.	Imenovanja.....	48
Član 169.	Nadzor	48
Član 170.	Valorizacija delotvornosti	48
Član 171.	Zadaci Saveznog veća	48
Član 172.	Odnosi između Konfederacije i kantona	48
Član 173.	Dodatne dužnosti i ovlašćenja	48
Poglavlje 3.	Savezno veće i Savezna uprava	49
Odeljak 1.	Organizacija i procedura	49
Član 174.	Savezno veće.....	49
Član 175.	Sastav i izbori.....	49
Član 176.	Predsedništvo	49
Član 177.	Načelo kolegijalnosti i raspodele odeljenja	49

Član 178.	Savezna uprava.....	49
Član 179.	Savezna kancelarija	50
Odeljak 2.	Ovlašćenja.....	50
Član 180.	Vladina politika.....	50
Član 181.	Pravo na iniciranje zakonodavstva.....	50
Član 182.	Donošenje zakona i primena zakonodavstva	50
Član 183.	Finansije.....	50
Član 184.	Spoljni odnosi	50
Član 185.	Spoljna i unutrašnja bezbednost	50
Član 186.	Odnosi između Konfederacije i kantona	51
Član 187.	Dodatne dužnosti i ovlašćenja	51
Poglavlje 4.	Savezni vrhovni sud i ostali pravosudni organi	51
Član 188.	Status.....	51
Član 189.	Nadležnost Saveznog vrhovnog suda.....	51
Član 190.	Važeći zakon	52
Član 191.	Pristup Saveznom vrhovnom sudu	52
Član 191a	Ostali savezni pravosudni organi	52
Član 191b	Kantonalni pravosudni organi.....	52
Član 191c	Nezavisnost pravosuđa.....	52
Šesti deo.....		53
Revizija Saveznog ustava i prelazne odredbe		53
Poglavlje 1.	Revizija	53
Član 192.	Načelo	53
Član 193.	Potpuna revizija.....	53
Član 194.	Delimična revizija	53
Član 195.	Početak.....	53
Poglavlje 2.	Prelazne odredbe.....	53
Član 196.	Prelazne odredbe u smislu Saveznog dekreta od 18. decembra 1998. godine o novom Saveznom ustavu	53
Član 197.	Prelazne odredbe nakon usvajanja Saveznog ustava od 18. aprila 1999. godine.....	57

